

WWW.NLIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1897.

ПРВА СРПСКА ПИТАМПАРИЈА РИСТЕ Ј. ГАБИЋА
САРАЈЕВО.

ГОДИНА ЈЕДНАНАЕСТА.

ПРОТОГЕРЕЈ И ЧЛАН КОНСИСТОРИЈЕ.

СТЕВО Н. ДАВИДОВИЋ,

УРЕДНИК:

АЕМ. КОНСИСТОРИЈА САРАЈЕВСКА.

ВЛАСНИК И ИЗДАВАЛАЦ:

ЗА ПРВЕНО-ПРОСВЕЈТНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКО-ПРАВОСЛ. СВЕШТЕНСТВА

МЈЕСЕЧНИ ДУХОВНИ ЧАСОПИС

И С Т Р О Ч И Н И К

ВОСАНСКО-ХЕРЦЕГОВАЧКИ

5210 / 4263

УНБ БИБЛИОТЕКА
Б. н. бр. 4839

У
Н
И
В
Р
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Сарадници,

који су 1897. године радили на „Босанско-Херцеговачком Источнику“.

1. Григорије А. Николић, свештеник у Митровици. 2. Тома А. Брашић, свештеник у Фојници (Херцеговина). 3. Милан Поповић, богослов у Рељеву. 4. Марко С. Поповић, свештеник у Невесињу. 5. Пејешко Штирић, свештеник у Томини. 6. Борђе Периновић, свештеник у Билећу. 7. Јован Марјановић, свештеник у Варешу. 8. Дионисије Миковић, игуман из Котора. 9. Јован Ђ. Зорић из Сарајева, 10. Милан Марјановић, свештеник из Санског Моста. 11. Јован Шарић, свештеник церањски. 12. Вид. виш. Вулетић-Вукасовић, из Дубровника. 13. Н. из Петровца. 14. Стеван Продановић, богослов из Задра. 15. Светислав Давидовић, богослов у Рељеву. 16. Никола М. Шкорић, свештеник у Вршанима. 17. Стеван Шиниковић, парох у Бијелом Пољу.	18. Миладин Поповић, свештеник у Рогатици. 19. Богдан Милановић Крајишник, из Бос. Петровца. 20. Пешар С. Иванчевић, јеромонах из Јајца. 21. Васо М. Ђуковић, учитељ из Сарајева. 22. Вид Парезанин, свештеник у Коњицу. 23. В. Стакић, из Хрга. 24. Јован Мишировић, свештеник у Козици. 25. Исаије Олујић, архимандрит ман. Крупе у Далмацији. 26. Мишар Поповић, свештеник у Бољанићу. 27. Светозар Марјановић, богослов у Сарајеву. 28. Михајло Јовичић, свештеник у Брчком. 29. Милан С. Пантелић, свештеник у Зајечару. 30. Пешар Лаичевић, свештеник и катихета у Сарајеву. 31. Мане Ф. Момчиловић, учитељ. 32. Стеван С. Поповић, свештеник у Виочанима. 33. Лазар Богдановић, парох у Осијеку. 34. Остоја Паншић, свештеник у Осјечанима. 35. Јован Новаковић, парох бистрички.

Садржај.

Бројеви означавају стране, на којима почимају чланци,

	Страна		Страна
Окружнице, наредбе и објаве.			
<i>Окружница</i> благочестивом свештенству и свима протопрезвитерским звањима митрополије Дабро-босанске, да се поднесу искази школа за шематизам	1	<i>Пречасном свештенству и срп.-правосл. нареду</i> митрополије Зворничко-тузланске митрополит Живковић објављује своје посвећење	244
<i>Окружница</i> свему свештенству, срп. правосл. народу и црквеним општинама, да се у неђељу 9. фебруара по свима црквама одржи годишњи парастос блаженопочившем митрополиту Николајевићу	2	<i>Објава</i> о припојењу Рудог Дабро-босанској и II. коњичке парохије мостарској дијецези	245
<i>Позив</i> протопрезвитерским звањима да поднесу исказе о још нерукоположеним рељевским и биоградским богословима	2	<i>Јаван рачун</i>	301
<i>Објава</i> свештенству, у које дане у седмици архијереј прима посјете	2	<i>На знање</i>	304
<i>Окружница</i> благочестивом свештенству о сарањивању војника	41	<i>Окружница</i> српско-правосл. свештенству и црквено-школским одборима, да се за цркву ништа не набавља без претходног одобрења духовне власти	306
<i>Окружница</i> свештенству и срп.-православ. народу, да се не брзојавно, него ли писмено и путем протопрезвитерских звања молбе конзисторији поднашају	81	<i>Пречасном свештенству митрополије Зворничко-тузланске</i> о женидби и удадби	306
<i>Окружница</i> пречасном свештенству, с позивом, да се опишу све старе развалине, црквине и мјеста, ће се народ на богомољу сабира	121	<i>Освећење црквеног темеља у Кобашу</i>	308
<i>Окружница</i> , којом се свештенство и срп.-правосл. народ епархије Дабро-босанске обзнањује, да је свештеник Сава Миљевић из Грдаовица свргнут	161	<i>Црквене вијести из епархије херцеговачке</i>	353
<i>Окружница</i> српско-правосл. свештенству и народу митрополије зворничко-тузланске, о царском наименовању госп. Григорија Живковића митрополитом тузланским	201	<i>Званична препорука</i> , српско-правосл. свештенству и црквеним општинама за госп. А. Боцарића, академског сликара, за израду икона и иконостаса	441
<i>Окружница</i> срп.-правосл. свештенству и општинама епархије Херцеговачко-захумске о царском наименовању чланова онамошње конзисторије	202	<i>Званична препорука</i> , пречасном свештенству дабро-босанске епархије, да набави и другу књигу проповиједи протојереја Јована Јеремића	442
<i>На знање</i> срп.-правосл. пречасном свештенству ради попушта цијене на сарајевској Илици	239	<i>Стечај</i> за биографију блаженоупокојеног митрополита Ђорђа Николајевића	442
<i>Окружница</i> срп. правосл. свештенству и народу Дабро-босанске епархије о набављању икона за српске домове	242	Чланци и дописи.	
<i>Окружница</i> свештенству, да се свршетком сваке године подноси списак вјенчајемих котарским уредима	243	<i>Записи из паштирског богословља</i> , превео с руског Григорије А. Николић, свештеник у Митровици стр. 3, 42, 86, 122, 208, 246, 308, 366	162,
<i>Објава</i> пречасном свештенству и народу Дабро-босанске митрополије да ће Њ. В. митрополит Николај неко вријеме бити одсутан из епархије	243	<i>Предлог за оскивање фондова</i> за потпомагање свештеничких удовица и сирочади од Т. Б-ћа	12
		<i>Размишљање или умно сађење</i> , превео Мар. С. Поповић, парох	17
		<i>Прослава при освећењу срп.-правосл. цркве у Билећу</i>	24
		<i>Сједница Матице Српске</i>	33
		<i>Религиозна частави</i> , превео с њемачког Милан Поповић, богослов у Рељеву	50, 179
		<i>Црква и школа</i> , историјско предавање европејским идеја у питању одјелења школе од цркве, од Јована Шарића, пароха церањског у Далмацији стр. 57, 126, 168, 269, 405	214,
		<i>Древна слика св. Бориса и Гљеба</i> , приопћио уз Минеј Вид вит. Вулетић-Бука	

- сопић 62, 97, 140, 172, 224, 280, 332, 383.
418 и 453 70
- Допис од Н.* 70
- Из службеника*, од Стевана Продановића,
богослова 74, 98
- Религија*, превео с руског С. Славков, бо-
гослов у Рељеву 82
- О дужностима пастира*, од П. М. 93
- Позив на оснивање свештено-удовичког фонда*,
од Стевана Шиниковића, пароха бјело-
пољског 103
- Допис*, од М. П. 106
- Почешак зидања срп.-правосл. цркве у Кр-
њевуши*, од Н. 110
- Годишњи партиос + митрополишту Ђорђу
Николајевићу у Петровцу*, од Б. Крајиш-
њика 141
- О црквеним оцима*, превео с руског С. Д.
богослов 132, 171, 216, 266, 313
- О свештовану жетве*, превео с њемачког
Милан Поповић, богослов II. год. 135
- Извод из главног записника свештеничких
сједница протопрезвитераша банаључког* 147
- Страшна или велика неђеља*, од Јована
Шарића пароха церањског 148
- Велики Пешак у шанском двору*, превео
с тал. Јован Шарић, парох церањски 150
- О вјери*, од К. Б. 151
- „Припослано“*. господину Крнети на ње-
гова наклапања у „Српству“ од Петра
Лапчевића, свештеника и вјероучитеља 158
- Архиепископска посланица Олфорцианима*,
превео с руског С. Славков, богослов 174
- Велики Пешак*, од В. Ник. . . . архиман-
дрита 176
- Пост св. четрдесетнице*, од Јована Шарића,
пароха церањског 184
- Примјетбе о полагању и изношењу плашпа-
нице*, превео с руског С. Славков 188
- Допис*, од П. Н. Новљанин-а 190
- Владачки споменици у народној причи по
брдима*, од Максима М. Шобајића 191
- Црквена слава у Рељеву* 193
- Свештеник*, од В. С. Ц. 202
- Зашто је Исус дао својим шљедбеницима
заповијести љубави као највећу и најбољу?*
превео М. Поповић, богослов у Рељеву 219
- Св. Саво у народном предању*, биљежи Васо
М. Ђуковић, учитељ 230, 291, 344, 392 и 446
- Лекције из „каноничног права“*, по руко-
пису из Богословије с додатцима, пише
Ненад . . . . . 261, 374, 402 и 443
- Брашак извјештај српско-правосл. богослов-
ског училишта у Рељеву за школску го-
дину 1896/7. поднаша управитељ Васо
Поповић, протојереј* 272
- Примјетба на чланак*: „Прослава при осве-
ћењу новосаграђене цркве у Билећу“, од
Л. Ц. 295
- Храм Божији и његова вриједност за Хриш-
ћане*, превео с руског Светозар Марја-
новић, богослов . . . . . 314 и 370
- Кумство при св. шајни крштења*, превео
Михајло Јовичић, свештеник 319, 376, 408
- Петар Могила архиепископ и митропол.
кијевски*, превео Л. Богдановић, парох
осјечки 322
- Јеврем Сирин*, превео с њемачког Милан
Поповић, богослов III. год. у Рељеву 325
- Брак и мираз*, од Мил. С. Пантелића,
свештеника зајечарског 831
- Рушевине српске православне цркве у Јабла-
ници*, приопћио Мане Ф. Момчиловић,
учитељ . . . . . 342 и 394
- Преставка о поправци и измјени садашњег
стања свештеничког*, предложио Стеван
С. Поповић, свештеник виочански 346, 390,
и 430 и 464 . . . . .
- Избор шутора нове срп. православне сара-
јевске цркве* 348
- Културна зграда* 349
- Освећење срп.-правосл. цркве у Блажују* 349
- Опис свечаности посвећења и уствличења
Григорија Живковића за митрополишта
Зворничко-тузланског* 354
- Море као слика цовјечјег живота*, превео
М. Поповић, богослов III. год. у Ре-
љеву 378
- Ошац нове српске књижевности Вук Стеф.
Караџић*, од јеромонаха Петра С. Иван-
чевића 388
- Споменица приликом освећења темеља нове
српско-правосл. основне мушке и женске
као и више дјевојачке школе у Сарајеву
22. септембра 1897.* 396
- Одговор на пишиње из пастирске праксе*, од
јереја Светозара Грубача 410
- Одкуда то, да дан-дањи шако много Хриш-
ћана Господа не познаје?* Превео с ње-
мачког Милан Поповић, богослов у Ре-
љеву . . . . . 412 и 448
- Српско побрашњство у народним устима*,
написао Петар Ст. Иванчевић 415
- Опис дочека Њ. В. АЕМ. госп. Николаја
Мандића у Банулуку 31. маја 1897.*,
од Јована Новаковића, пар. бистричког 324
- Да сам парох?* од Људевита Вуличевића 433
- Крштика без очију и носа*, од Н. 434
- Позив сл. срп.-правосл. општинама, родо-
љубима, појединим срп. друштвима и
браћи Србима од Марка Добројевића* 440
- Једно пишање*, управлио ученом госп. Виду

вит. Вулетићу-Вукасовићу Васо М. Ђуковић, учитељ	341
<i>Крст и молитва, истинити догађај</i>	446
<i>Ријеч к пишању: Како се треба осјењавати знаком часног крста? Од посавског попа</i>	451
<i>Како је Христос изгледао?</i>	452
<i>Посвећење цркве у Ивањској, од проте Вида Ковачевића</i>	455
<i>Свечаност освећења иконостаса у рогатишкој цркви 14. октобра 1897.</i>	456
<i>Петрова лествица духовнога савршенства, прерадио Григорије А. Николић, свешт.</i>	462
<i>Не узјамљуј зла, јер ће ти се враћити, народна приповијетка</i>	463
<i>Причање о манастиру Озрену, од Митра Поповића, свештеника у Бољанићу</i>	468
<i>Одговор госп. Васи М. Ђуковићу, од госп. Вида Вулетића-Вукасовића</i>	469
<i>Допис Цвјетка Шпирића, свештеника</i>	470
<i>Списак пиштомаца, примљених у ерско-правословно богословско училиште у Рељеву школске године 1897/98.</i>	471

Проповиједи и бесједе.

<i>Бесједа у неђељу св. праоца, прерадио Григорије А. Николић, свештеник</i>	10
<i>Бесједа у неђељу св. оца, прерадио Г. А. Николић</i>	11
<i>Проповијед о блудном сину, превео с њемачког Милан Поповић, богослов</i>	14
<i>Говор у цркви шоминској 21. маја 1896., од Цвјетка Шпирића, пароха</i>	22 и 63
<i>Бесједа на Видов-дан, говорио † поп Лука Карановић</i>	27
<i>Ријеч о соблазни у прву неђељу часног поста, по руском Ј. Марјановић, пресвитер</i>	45
<i>Панегирик св. Сави, говорио Милан Марјановић, свештеник</i>	55
<i>Проповијед XIX. неђеље, превео с њемачког М. П. б.</i>	59 и 94
<i>Проповијед о блудном сину, превео с њемачког Милан Поповић, богослов</i>	68
<i>Проповијед у неђељу православија, прерадио и говорио Григорије А. Николић, свештеник</i>	91
<i>Пет бесједа Николе М. Шкорића, пароха вршанског</i>	102, 145 и 187
<i>Поучишелноје слово, говорио други дан Божића Јован О. Митровић, свештеник козички</i>	108
<i>Проповијед XIV. неђеље, с њемачког превео Милан Поповић, богослов у Рељеву</i>	128
<i>Поучка у неђељу Крстуиноклоњену, прерадио и говорио Григорије А. Николић, свештеник</i>	134

<i>Говор на парастосу шок. митрополиша Ђорђа Николајевића у Тешњу 9. фебр. 1897. год. говорио Јован Х. Илић, свештеник</i>	143
<i>Говор на парастосу блаженоупокојеног АЕ митропол. Ђорђа Николајевића 9. феб. 1897. год. у Рогатици. Говорио М. Поповић, парох рогатички</i>	144
<i>Бесједа, коју је говорио у цркви рогатичкој М. Поповић, свештеник 9. фебр, 1897.</i>	182
<i>Слово на парастосу блажене памети АЕ и митрополиша Георгија Николајевића, говорио Петар Ст. Иванчевић</i>	185
<i>Говор на годишњем парастосу блаженоупокојеног митрополиша Ђорђа Николајевића, говорио Х. Миле А. Попадић, прото кључки</i>	186
<i>Бесједа на збогу у селу, говорио Т. . . . .</i>	227
<i>Проповијед на Цвјјести, држао у цркви соколвачкој Јован О. Митровић, свештеник козички</i>	287
<i>Говор у билшанској цркви, гов. 8. септембра 1895. год. крупски архимандрит Исаје Олујић</i>	288 и 339
<i>Проповијед на Преображење, говорио Петар Ј. Лапчевић</i>	334
<i>Проповијед на дан Рођења Пресвете Богородице, говорио у Манђелосу Григорије А. Николић, свештеник</i>	336
<i>Ријеч на Крстов-дан, по руском, Григорије А. Николић</i>	337
<i>Проповијед на Благовијести, говорио Л. Богдановић, парох осјечки</i>	385
<i>Пригодна и поука ријеч, говорио Остоја Пантић, парох осјечански</i>	386
<i>Поучка у неђељу XVIII. по Духовима, прерадио и говорио Григорије А. Николић, свештеник</i>	388
<i>Кратка поука о христјанским дужностима, говорио у коњичкој цркви на Петровдан 1897. Вид Парезанин, пресвитер</i>	420
<i>Говор на св. Саву 1897., од П. Л.</i>	422
<i>Ријеч на Ускре, 1897., од Л. Богдановића</i>	423
<i>Бесједа, коју је говорио у новој ерско-православној цркви у Сарајеву 2. јуна 1897. катихета Петар Ј. Лапчевић</i>	458
<i>Поучка први дан Рождества Христова, по руском Григорије А. Николић, свештеник</i>	460
<i>Проповијед на Богојављење, говорио Петар Ст. Иванчевић</i>	461

Спис старина.

<i>Кратки опис једне старе рукописне књижице, саопштио В. Стакић</i>	225 и 281
<i>Старине у грачаничком кошару, опис бољаничког свештеника Митра Поповића</i>	290

Пјесме и изреке.

У славу Пресвете Богородице, саставио игу- ман Миковић	
Успеније	31, 66, 104
† Борђе Николајевић, митрополит сара- јевски, од Јована Ђ. Зорића	66
Молишва, (легенде) од Јована Ђ. Зорића	32
Иконокласа, од * *	68
Сузе, од Црнорица	68
Пјесма Палог Анђела, превео с руског Драгић Урошевић, богослов	285
Гледам, од Јована Ђ. Зорића	434

Разно.

Страна: 3—36, 77—78, 114—117, 152, 193, 235, 296, 351, 399, 435, и 473

Књижевне вијести.

Страна: 37—38, 87, 154, 197, 300, 352, 400, 437 и 473
--

Рукоположени.

Страна: 80, 81, 121, 241, 305, 401 и 441
--

Произведени.

Страна: 38.

Одликвани.

Страна: 242.

Наименовани.

Страна: 161, 305, 401.

Постављени.

Страна: 80, 242, 353.

Премјештени.

Страна: 80, 353 и 441

Умировљени.

Страна: 242.

Читуле.

Страна: 38—39, 79—80, 117, 155, 198, 240, 301, 438 и 474

**Упражњене парохије у Дабро-босанској
дијецези.**

Страна: 80.

Натјечаји.

Страна: 199, 245, 246.

Јавне благодарности.

Страна: 39, 79, 119, 159, 199, 238, 302 и 472

Исправак.

Страна 40.

Позив на претплату.

Страна: 40, 200, 304 и 474.

Јавне благодарности.

Овдашњи уважени и честити грађанин, госп. Ристо Чуновић, обдарио је нашу цркву, из својих материјалних средстава, са једним красним потпуним свештеничким одјејавијем, као и покровцима за часне дарове, из хришћанске љубави према светој матери цркви и њезином благољепију, — у вриједности до 200 фор.

Племенитом и честитом дароваоцу оввијем се изриче вјечита хвала и топла благодарност на његовом дару од стране ниже потписане општине. Живио на дику и понос српско-православног народа у Зеници!

Српско-православна црквена општина.

У Зеници, 14. октобра 1897.

Јэврем Петровић,

свештеник.

Ђорђо Јефтић,

предсједник.

Браћа Петар и Јован Нинковићи из села Рашкове Главице (протопрезвитерата гламочког), из хришћанске побуде придарили су парохијалној цркви на Камену једно црквено звоно у вриједности од 210 фор. Звоно је набављено из звоноливнице Антонија Новотнија из Темишвара.

Побожним дароватељима потписани у име црквеног одбора и народа ове па-

рохије изриче искрену благодарност. Бог њека их здрављем и сваким изобиљем благослови и награди.

У име црквеног одбора:

Камен (код Гламоча), 16. октобра 1897.

Ристо Матић,

парох.

Високопреосвештени господин митрополит Николај, приликом проласка у Рогатицу ради освећења новог иконостаса у цркви рогатичкој, благоизволио је у овом мјесту коначити, те је том приликом посјетио нашу цркву и школу, гдје је у кратко школеску православну младеж из хришћанске науке појединог испитивао и поучио их кратким говором, како да поштују и чувају своју прадједовску вјеру и српску народност. Тада је благоизволио подарити сиромашној младежи 10 фор. а. вр. за употребу писаћег прибора.

Потписани како на дару, тако и на красној поуци, од стране ове школе и школске младежи, најтоплије се захваљује. Живио нам такви архијереј!

Српска православна народна школа.

У Сокоцу, 3. новембра 1897.

Ристо Радић,

српски народни учитељ.

ПРВА СРПСКА КЊИЖАРА

Јакова Х. Трифковића у Сарајеву.

Набавила је и распродаје ове књиге за преч. гг. свештенике:

Требник џепни, у кожи фино везат, руско издање.

Обична цијена 2 фор. 50 нч., са поштарином 2 фор. 80 нч.

Службеник џепни, у кожи фино везат, руско издање.

Обична цијена 2 фор. 50 нч., са поштарином 2 фор. 80 нч.

Требник, мало већег формата, од Саве Грбовића, јеромонаха;
фино везат у кожи фор. 3.50, броширан фор. 2.80.

С поштовањем

Прва српска књижара
Јакова Х. Трифковића.

СВЕСКА I. Сарајево, јануара 1897. год. XI.

Власник: АЕМ. Конзисторија. Уредник: Ст. Н. Давидовић, Протојереј.

Број 159
ex III., реф. бр. 35.

**Благочастивому свештенству
и свима протопрезвитерским звањима митрополије добро-босанске.**

Овој АЕ. М. Конзисторији пужно је сазнати ове податке, које ће при састављању новог „Шематизма“ ове Митрополије употребити, наиме:

- 1) Колико у сваком протопрезвитерату има српско правосл. вјероисповједних школа са тачним бројем ученика и ученица;
- 2) Колико народних основних и других школа (средњих завода у земљи) са ознаком, колики број дјеце православне, римокатоличке и мухамеданске те школе (заводе) *шохаџа*, и

3) да ли постоје какви фондови, из којих се српске вјероисповједне школе издржавају и ко их је засновао?

Сва протопрезвитерска звања дужна су такве исказе, сваки у своме подручју, саставити и *најдаље до половине марта о. г.* — овој Митрополиској Конзисторији доставити.

Из сједнице АЕ и Митрополитске Конзисторије.

У Сарајеву, 20. јануара 1897.

АЕ и Митрополит Добро-Босански
у. в.
конзисторијални архимандрит:
Григорије.

Број 166
Реф. IV. бр. 43 ex 1897.

Свјема српско-православним протопрезвитерским звањима, српско - православним црквеним и црквено-школским општинама и народу дабро-босанске епархије.

Дана 8./20. фебруара о. г., у суботу навршује се пуна година дана од блажене смрти Дабро-босанског митрополита Ђорђа Николајевића.

Сјећајући се живота, архипастирског рада и добротворних дјела старца и митрополита, којима је задужио свој српски народ вјечитом благодарношћу, надамо се, да ћемо учинити по жељи и срцу народа нашег, кад овијем позовемо све свештенство и црквено-школске општине ове епархије, и наредимо, да у *неђељу 9./21. фебруара 1897.* у свјема парохијалним црквама, одрже се, послје свете литургије, пара-

стоси за блажени покој душе АЕ. и Митрополита, народног добротвора, Ђорђа Николајевића, коме нека је вјечан спомен у народу и цркви његовој.

Пречасни протопрезвитерати и администратори протопрезвитерата нека на вријеме извијесте о овом нашем наређењу све подручно парохијално свештенство, а у своје вријеме нека овамо јаве: у колико се и гђе то извршило.

У Сарајеву, 17. јануара 1897.

АЕ и Митрополит Дабро-Босански:
Николај.

Број 119
Реф. III. бр. 21.

Свима протопрезвитерским звањима дабро-босанске епархије.

Овој АЕ. Митрополитској Конзисторији нужно језнати: колики је број свршених рељевски богослова у сваком протопрезвитрату, који још рукоположени нијесу.

Исто тако, потреба је да се зна и број онијех богослова поименце, који су или свршили или се још и данас налазе као богослови српске биоградске богосло-

вије; с тога се позивају сва пречасна протопрезвитерска звања Дабро-Босанске епархије. да у што краћем року, поднесу исказе о свима свршеним богословима обију богословија са училишћним апсалаторним свједоџбама њиховим.

АЕ и Митрополит Дабро-Босански:
Николај.

Број 120., III. бр. 22.

На знање

пречасном свештенству епархије дабро-босанске.

Његово Високопреосвештенство АЕ и Митрополит Дабро-Босански Господин Никола Мандић, заузет је многим црквеним

пословима своје простране Дијецезе и просто му није могуће сваким даном у седмици пријати у Митрополији странке

и поједине особе, који за ово или оно моле, јер то одузима времена и служи на уштрб управним пословима Његовим.

С тога је у данашњој сједници конзисторијалној закључено, те се пречасном свештенству епархијском, а преко њега и осталом српско-православном народу ове Богом чуване епархије овијем обзнањује, да ће Његово Високопреосвештенство од

сад само понедељком и сриједом од 10—12 сати прије подне примати моћи.

Пречасна протопрезвитерска звања, нека изволе ово подручном парохијалном свештенству на знање и равнање ставити.

Из сједнице конзисторијалне.

У Сарајеву, 17. јануара 1897.

Епархијска Конзисторија Дабро-Босанска.

Записи из пастирског богословља.

Саставио ректор кијевске духовне семинарије **Архимандрит Борис**. Превео **Григорије А. Николић** свештеник у Митровици.

(Наставак)

III. О одношају пастира цркве ка друштву и друштвеном животу.

Ничим се у таком степену не разликује добро васпитани човек од грубога и наравствено неразвијенога човека, или истинито просвећено друштво од прости вештине, као тим, што осећаји првих обично бивају сталним и непроменљивим посљедицама правилнога и темељитога мишљења. Могуће је и светину расположити чему речима, и она под утицајем речи говорника бива способна да се испуни и заиста се овда-онда испуњава узвишеним и лепим осећајима; но ти осећаји, нанесени с поља, не налазе себи нужне потпоре у њој самој. Удворношћу, ласкањем и мажењем, грубим инстинктима и страстима светине можно је њу довести на какав угодни правац. Светина представља много сличности са стадом оваца; њени заноси имају често стада, шта више стихије карактер; они њу захваћају тако изненада и случајно, као какав поветарац, или епидемија. Нема ништа тако незнатнога, на што она неби викала најдивљижим,

најтупљим начином у навали заноса, — ништа тако великога, што она не би заборавила одмах, чим та навала заноса прође. Напротив, заноси и симпатије истинито васпитаног човека, као и истинито просвећенога друштва, бивају важни, дубоки и стални. Истинито благородство карактера састоји се нарочито из два својства: слободнога мужества и учтиве услужности; прво се изражава не у гордим погледима и мудрим речима него у озбиљној и енергичној делатности; друго на исти начин, састоји се не у модерним облицима поздрављања, не у ласкавим изразима и не у притворним, лажним уверењима, обично лишених свакога значења и искрености, него у правом показивању ближњима услуге и добротворства, када се укаже ка овоме случај и могућност, и у истинитој благонаклоности, која чека таквих случајева. Висина карактера, на тај начин, састоји се не у мушком само господарењу самим собом и у спокојству духа, него и у опште у опим наравственим и естетичким својствима, која се тичу

правила достојнога владања. Истинито благородним човеком може бити назван само онај, ко се у својој делатности тачно слаже са захтевима дужности, части и достојанства, а тако исто са законима лепога, у колико се последње може изразити у деловањима личности. Достојно је сажаљења, кад људи сасвим не религиозни и немарни својим обвезаностима у одношају према Богу, бивају благороднији уздржљивији, пажљивији и љубазнији у друштвеном животу, него ли људи несумњиво побожни. Зашто је тако? Нама се чини, да овде делују оне исте основе усљед којих други клирик, удубивши се у трговачке интересе, не зауставља се пред таквим стварима, о којима може мало задубљен бити данашњи, но часни трговац. Последњи се навикао да се обраћа с питањима, која се тичу трговачке појединости, а првине. Тако и човек, који зна, да се благородство карактера састоји у учтивости и уздржљивости, и желећи да завлада таквим карактером или, бар да има репутацију благороднога човека почеће чинити са собом вежбања, докле не навикне себе тим својствима или спољашњим откривањима њиховим, ма да и неће никада достигнути истините врлине која лежи у њеној основи. Отуда и про излази оно, да човек средње руке у наравственом одношају, благодарећи сазнању својих обвезаности у одношају према друштву, које се садрже у појмовима васпитања и благородства, има свагда много већи успех у упоређењу с човеком одушевљеним најлепшим друштвеним тежњама, но немарним према спољашњим, захтевима друштвености. Ако обратимо пажњу на ону суму утецаја и добра, која се губе у неповрат благодарећи том

немару, тада ће нам се показати последња сасвим неопростивим. У самој ствари, ми не знамо, шта може склонити Хришћанина, последоватеља најплеменитијега, најмилостивијега и најправеднијега учитеља, од спољашњег достојанства у владању осим природнога недостатка деликатности у осећајима. И он неће осећати слабости при оживотворењу својих друштвених тежња, ако се потруди да састави себи јасан појам о благородству у његовом вишем смислу, и ако га учини својим руководним знамењем, које, налазећи се свагда пред његовим духовним погледом, показаће му велику помоћ у практичном животу. Све побуђује Хришћанина да буде човеком благородним, — благородним у души и у спољашњем владању, човеком најстрожије праведности и простим по карактеру и укусу, човеком присебним и који рогнуто влада својим осећајима, жељама и помислима: и нема ни једне основе, за што он неби требало да буде таквим.

Тачно чување златнога правила: одавати свакоме што му приличи, показивати сваком човеку просту праведност од чистог срца, по нашем мишљењу, саставља суштност благородства. Благородни човек не може учинити ништа рђаво и срамно. Служитељи цркве пријевајају себи овда-онда важне и раскошне манире, овда-онда одвише углађене и запете, овда-онда не природну уздржљивост и хладно достојанство у владању а овда-онда жестоке, сурове и охоло манире, које су све достојне презрења, као лажни угледи благородства. Овда-онда ми говоримо о човеку, који није имао среће да се научи лепшем и бољем: „Он нема појма о најглавнијим захтевима досто-

јанства;“ врло је жалосно, ако се лични приговор износи о свештенику! Истинито благородни човек свагда ради искренома да у то исто време не оставља случајевима да привуче к себи симпатију људи. Никад не треба стварати себи непријатеља, ако истина и праведност не захтевају од нас те велике жртве. Манири и достојанства су нешто такво, што улази у састав свих опште животних одношаја и даје им познату црту (моралну и естетичку); по томе, и то не треба да буде пренепрегнуто од оних, ко тражи да лови људе. Јеванђеље је дар благоволења божјега према људима и његов служитељ дужан је и у малом, као и у великом, да изражава то благоволење према свима. Будући далеко од жеља да блиста својствима светскога човека, он је ипак дужан да марљиво васпита себе у правилима доброга друштва, колико је познатије, да ко свесно и ка да с позивом нарушава правила друштвеног достојанства, тај не може имати већег утецаја на људе васпитане. Нега он буде несретан, малодушан, ћутљив, но он не треба да буде сасвим непажљив према осећајима других, ако оће да им учини добро. Три својства свагда треба да буду приликом обраћања код свештеника; достојанство, учтивост и пријазност. Достојанство стоји на супрот сујетности или сталној наклоности колебању и владању, а не правој веселости или природноме хумору. Оно повлачи за собом развиће мушкога владања самим собом у човеку, које му не дозвољава да игра у друштву само улогу шаљивчине и бенегала. Оно побуђава човека да се уздржава од радња и шала, које жалосте чистоту осећања, добри укуси или уживање према светињи. Оно удара

печат великога спокојства шта више на само лице и достојанство, што као да говори, да ништа ниско и срамно не може се очекивати од таковога човека. Ништа тико не облагорођава човека, као стално занимање с библијом, и у опште са светињом. Кад се деси да ступиш у разговор с таквим човеком, то са сваким тренутком све се више и више дивиш дубином његових мисли и осећања, изобиљем живота, хумора и ласкавошћу, јер гледајући на њега, нехотице долазиш до убеђења — ако га само раније ниси имао. — Да, библија може научити човека већем благородству у мислима, осећајима и деловањима него сви престолнички салони.

Учтивост стоји на супрот грубости и суровости у речима и поступцима; то је мирна кротост, која, на супрот догматичком (која не дозвољава приговора), страстному и охолом тону, на привлачан начин делује на све. Апостол говори, да пастир треба „тихъ быти ко всѣмъ“ (*ἤπιον εἶναι πρὸς πάντας*), и само тим путем он може поучавати „противныѣ“ (2. Тим. II, 24—25). Учтивост никада не прелази у страшљиво ропство, него својом добровољном уздржљивошћу даје места другима и чини друштвене одношаје пријатнима и слободнима.

Пријазност стоји на супрот продрзљивости, гордости и поноситости; то је урођена топлота срца, која грије и мекша све, што се њој дотакне; она је пажљива према свакој незнатој околности и тежи да открије шта више маленкости, у којима је могуће указати услугу другима; она носи и олакшава јарам других. Савршено отсуство тога својства и, обратно, гадна суровост у обраћању, на пр. говорити одвише строгим, не допуштајући

приговора, тоном, често бива узроком потпуне непопуларности свештеника и неуспеху његових напора.

Што се тиче истините и лажне популарности, то се мора приметити, да је једини вид популарности, достојан желења, популарност срца, — популарност која се добива у крилу породица, код постеле болних, умирућих, међу разноликим страдалницима и патницима! Има друга, већма чувена, популарност, која је у збиљи једна од таштих ствари и причињава лицима, која њом владају, више стешњења, него задовољства; популарност, која повлачи за собом нецеремонијално љубопитство светине, пажљиви погледи хватаће сваке речи, пажња светине на сваком кораку и хиљаду других непријатности, којима она окружава личност своје несретне жртве. Такова популарност лишавала домаће огњиште све њене привлачности и узвишујући човека над његовим ближњима, ставља га у страну самоће, где се већ не осећа топлота човечје дружбе, која сагрева, и где он стоји усамљено, видљив далеко са свију страна и представљајући дивни нишан ради нападаја од стране зависти, злобе, мржње и клевете. То је популарност, која држећи главу међу трњем, а ногама упирући се у летећи песак, нема ништа за олакшање мучења свога несталнога битица, осим похвала одушевљених савременика. Пример такве вероломне, премда и јаке популарности видимо у историји нашега Спаситеља, у оном догађају из његовог живота, кад се радосно „санна“ јеврејске деце променуло у грозну и крвожедну дреку отаца: „расни, расни, его.“ Сву непријатност такве популарности искусио је на себи и св. ап. Павле, када

је, живећи у малоазиском граду Листри у почетку био примљен од његових становника за божанство и једва с муком остави народ да му не чини божанске почасте а сутра дан од ових истих становника био је засут камењем и тешко остаде жив (Дел. ап. XIV, 8—20).

Провађајући у друштву и користећи се оним благама, која се добивају опћим живљењем, као на пример: узајамна помоћ и помагање у нуждама свакидањег живота одмарање од дневних радова, у разговору са ближњима и друштвено расположеним лицима и томе слично, пастир је дужан са своје стране да се користи свима зависним од њега средствима ка развићу и јачању духа друштвености, нарочито дружељубља и узајамне помоћи међу својом паством и у опште онога краја, у коме мора да живи. Хришћанство васпита и освећује нарави и јача симпатију међу људима. Пастир може бити посредником радч оближења добрих људи међу собом богатих и сиромашних, изображених и неизобразених, ради установљења друштвених свеза међу појединим породицама и ради сједињења своје пастве у једну велику породицу, свезану узајамним уважењем и симпатијом. Ми никако не преуносимо значења добрих друштвених утецаја пастира, ако је само његова паства заиста прожмана хришћанским начелима

Но да би пастир могао заиста да показује благотворни утецај на развиће друштвеног живота, ради тога, осим општих својстава пастирскога карактера: достојанства, благородства и пријазности, он је дужан да васпита у себи још некоја поједина својства, владањем којих помаже труду његовог значења у очима других људи, а једнако да избегава оне недос-

татке, који би подкопавали његов утецај. Показаћемо главније од ових и других.

а) *Развиће способности ка живом спасоносној разговору.* Умеће водити разговор, служи средством да привлачење других у друштву и опћењу с нама и за стицање њиховог поверења. Способност говорити о стварима, које интересују другог човека, биле то свакидања занимања нашега саговорника, или питања, која се тичу васпитања, књижевности, науке и томе слично може довести к веома важним последицама. Свештеник у друштвеним и посебним окупљањима са својом паством може раширити њихов умни општи поглед, саопштавајући им корисна знања о различитим предметима. Али разговори његови не треба да се одликују искључиво поучним тоном, не треба да се преокрену у професорске лекције. Представимо себи свештеника, веома развијенога и који влада многостраним знањима; додајмо овамо још учење живо и убедљиво говорити о најразличнијим предметима. Такав човек, ма да на први мах, може бити, и привлачи к себи силом своје убедљиве речи срца пастве, но на крају крајева тим истим путем може да их и одбије од себе. За време пастирске посете која дома у својој парохији, узима он, на пример, у руке стакло и поводом тим пошле разлагати о начинима изучавања стакла, давајући притом најтачнија и најподробнија знања о том предмету; или, на пример, узме са стола књигу и интересно ју критикује, чита читаву лекцију о њеном садржају и автору. Све је то само по себи добро, но, где, мало по мало парохијани почну говорити међу собом: „што то наш попа никад ништа не говори нам о божанственом?“ Наклоност одвише много истицали се у предметима, који

немају правога одношаја ка задаћама пастирске службе, чини важни недостатак у говорима и разговорима других свештеника и јако руши религиозно наравствено значење његових пастирских визитација.

Свештеник може бити врло пријатним говорником; али ако се он у појединим разговорима стара више о занимљивости него о спасоносној предмета, то ће постати наметљивим, несносним. Истина, живост и занимљивост речи, фина и верна оцена карактера, јасност осветљења предмета, учење нацртати његове разлике особености -- врло су важна својства у разговору; но ако у разговору према њима нема начела, које га руководи, или основне идеје у речи, то такав разговор губи своје корисно, спасоносно значење.

б.) *Истинито-хришћанска смиреност и скромност.* Онај, ко је стекао себи истиниту смиреност, с чуђењем слуша какве год похвале о себи. Они обично држе себе ниже других, бивају снисходљиви према недостатцима других и строги према самима себи. Ако се сви свештеници не могу подићи на такову висину смирености, то сви они треба да јачају у себи дух кротости, предпоштујући смиреност самоузвишењу. У противном случају они не могу имати права на звање истинитих служитеља Христових, који је „смирнаџ Свеке посланикџ к њеџ даџе до смрти“ (Филип. II., 8.)

в.) *Угушивање у себи дуза мржње зависти, непријатељства и васпињање дуза кротости.* Ничим човек тако лако не може да подвргне сумњи своје сопствено достојанство, као старањем да понизи достојанство других. А то и проузрокује непријатељство, које побуђује човека, пошто пото да понизи и умали противника и ако не

може да га сасвим уништи, то да му нанесе макар какву штету и жалост. Но нема веће жалости за нас од оне, кад се наше добро изврће за рђаво, и наша достојанства издају за недостатке. „Ишче възможно, еже стъ васъ, со свѣтми челоуѣкки миръ имѣйте“ (Рим. XII. 18). „Равъ же Господню не подобаетъ сваритиса, но тихъ быти ко всѣмъ, свчителии, незлокии.“ (2. Тим. II. 24). И међу данашњим свештеницима нема ли љубитеља свађе и процеса? Ми не говоримо о онима, који мушки ступају у борбу за истину. Још су стојици говорили, да се разилазити у мишљењима могу, шта више мудри мужеви — могуће је додати — и, добри хришћани. Но ако се свештеник одлучи да одговара на сваку непријатну реч, која му се каже, да одбија сваки незнатни нападај на њега, то неће имати доста времена зато. Ипак кротост пастира не треба да прелази у савршену равнодушност према личним увредама и неправедним нападајима на њега, јер може паступити време, кад ће бити принуђен да се бори ако не за своја права, то за права других.

г) *Васпишању у себи сазршене праведности и истинитости.* Високим угледом за нас у томе као и у многим другим одношајима, јавља се св. апостол Павле, такт кога у обраћању с људима не подлежи никаквој сумњи. Он не један пут сведочи у својим посланицама, да је његово владање било без лукавства. (2. Кор. IV, 2); с радошћу говори, да реч његова не бијаше „ей и ни“ (Кор. I, 18) и усуђује се да пребаци и каже св. апостоу Петру, кад је приметио, да овај „не правк ходитъ ко истинкъ благовѣствованїа“ (Гал. II, 14). Свештеник је дужан да се чува придобити репутацију човека неискренога, несталнога и

колебљивога у својим суђењима, који говори, не оно, што мисли, или човека, који предпоставља истини победу над противником, лако нарушава своје обвезе против закона безбрижан је у испуњавању примљених на себе порука, или човека, реч кога не улива према себи потпунога поверења. Такова својства подривају међу паством уважење према пастиру, као служитељу истине. У то време како официјало свештеник труди се видљиво за све над зидањем зграде, зидањем које је позван, његов прави карактер, који се открива у одношајима са људима, подкопава и руши његову сопствену работу. Свештеник је служитељ истине; па нека пламен истине, који се светли са храмовнога жртвеника, не трне и на олтару његовог сопственога срца.

У свези с праведношћу, налази се поштење. Високи осећај поштења шта више у ништавним стварима, особито у стварима новчаним, неодољиво је од служитеља истине и праведности. Непостојанство и дволичност у свакидањим одношајима људи међу собом, шта више једно подозрење тих својстава у човеку показује на недостатак укупности и сталности његовог наравственог склада. Опште мњење јавља се грубо у свима захтевима у одношају карактеру и части пастира у његовим свакидањим делима. Оно не дозвољава њим стећи одећу, књиге и друге предмете, неопходне за живот, за више јефтину цену, него ли људима других професија и уздати се на некоје олакшице и већу снисходљивост у употребењу с другима, који као на пр. многи раденици науке и књижевности, из дава у дан боре се за свој опстапак и биће.

д) *Уклањање за користољубљем*. Како оштро кори користољубље пастирима древни пророк: „Сви су му стражари слепи, ништа не знају; сви су пси неми, не могу лајати, сањиви су, леже, мио им је дремеж. И пси су прождрљиви, који не знају за ситост; и пастири су, који не знају за разум; сваки се окреће својим путем, сваки за својом коришћу са свога краја“ (Ис. LVI, 10—11)

Без сумње је, сваки човек има природну, прирођену наклоност чувању својих интереса, појава кога под условом извесних ограничења, потпуно је законита. Но ако јој се остави потпуна слобода развића, то ће се изродити у дух самољубља (егоизма), који тражи без престанка нових добитака, светских прилика, шта више у светом позиву и овде се он јавља оним, који господари расположењем оних, који се у Новом Завету називају „најемницима“ (Јов. X, 12). Такав је био грех Симона Волхва, против кога је апостол плануо праведним негодовањем, говорећи: „сребро твоје съ тобою да вѣдетъ въ погикель“ (Дел. ап. VIII, 20); јер користољубље Симона Волхва открило је у њему срце, сасвим неспособно за примање духовнога дара. Следеће рећи апостола поглавито се односе пастиру: „коринѣ во всѣмъ злымъ сребролюбие естъ: егоже нѣций желающе завладѣнша отъ вѣрны, и себе пригвоздиша колѣзнемъ многимъ. Ты же, ѿ человекъ Божій, сиѣхъ вѣгай“ (1. Тим. VI, 10—11). „Подобаетъ ево епископъ быти не мшелоимѣ“, „не сребролюбѣ“ (1, Тим. III 2, 3). И сиромаш може бити не мање жедан од богаташа, ма да и није тако приступачан искупењу од користољубља. Није сама чињеница посредовања новцима или у опште каквом сопственошћу, која је

благо сама по себи, него унутарња жеља жеђ за новцима чини оно, што ми називамо користољубљем. Фарисеји су били религиозним наставницима народа и уз то наставницима врло строгима; но о њима је познато, да су били заражени пороком користољубља. И сада користољубиви пастир једном том страшћу лако ће увучен бити у фарисејство и у учењу, и у животу; фарисејски квасац деловаће у свом његовом суштаству, а он је изванредно јадовит.

Опште руководно начело пастира у одношају према својој пастви садржи се у речима Апостола: „не нищъ во вашихъ но касъ“ (2. Кор. XII, 14). Пошто старање о сиромашнима, у парохији поглавито се тиче пастира, као човека, који је сасвим посветио себе, Богу и ближњима, то је он дужан, по мери могућности, пружати руку помоћи свима, који су у њој потребни, и давати правац духу добротворства међу својом паством, будући првим у свима добрим делима.

Ипак пастир не треба да буде немаран и у одношају према самом себи и у својој породици. Он има право да се храни од олтара, коме служи, и достојан је награде своје. Он је обвезан да се брине о довољном издржавању своје породице. Размер његовог издржавања треба да буде одређен путем узајамне сагласности међу њим и његовим парохијанима, ако не добија одређене плате. „Такъ и Господъ повелѣ проповѣдающимъ благовѣстїе, отъ благовѣстїа жити“ (1. Кор. IX, 14); и основи су за то сасвим појмљиви. Дело пастира је занета опште корисно дело; то је тако исто рад, физички и духовни као и сваки други рад, и производи се он не без материјалних губитака и уштрба.

Друштвени и породични положај пастира не може се одржати, као што треба, без знатних расхода, и проста праведност захтева, да се рад његов плаћа, као и рад свакога другог, ко служи друштву.

Кад је црква Христова позвана да извршује своју високу светску мисију кроз своје пастире, то посљедњи у истину треба да буду угледом добротворства за своју паству и да покажу на себи, у колико им дозвољавају средства, сву висину и величину те врлине. Св. апостол Павле учи: „*вса сказахъ вамъ, ѿкѡ такъ*

тѣрждающымиса подобаетъ застѣпати немощнымъ поминати же слово Господа Исуса, ѿкѡ самъ рече: блаженѣе есть паче даати, нежели прѣимати“ (Дел. ап. XX, 35). Та околност, да се међу пастирима налази људи великодушни, који, не пазећи у опште на своја оскудна средства, не само чине све могуће за одржавање општега благостања своје пастве, него пружају руку помоћи и свакоме, који проси и тражи, служи за велико узвишење пастирске службе у очима друштва и свега народа, шта више у очима иновераца и неверника.

(Свршиће се.)

Бесједа у недјељу светих праотаца о трима отроцима.

У данашњу недељу православна црква, помињући о светим праоцима и оцима по телу Господа нашега Исуса Христа, одредила је са недељном службом сјединити међу осталијем службу Данилу пророку и светим трима отроцима: Ананији, Азарији и Масаилу.

Ови свети мужеви не пазећи на своју младост показаше непоколебиму тврдоћу вјере и надежде у истини тога Бога, ма да су у туђој земљи и гоњени били што саблазнима, што пријетњама. То су били мученици за вјеру старога завјета. У тропару о светим трима отроцима поји се, да они ко негочницѣ пламени, аж на кодѣ шпоконѣа, радоклѣба, а о Данилу пророку говори се, да он љбомѣ паствѣ, ако обцѣаѣ ажѣашѣа.

Нека вам не буде дуго, браћо, да саслушате свештену историју о споменутим вјерним мужевима.

Пророк Данило и три отрока родише се у кољену Јудином, из којег произлазише цареви и кнежеви и из којег требаше да се роди Христос. Они бјеху још дјеча, кад их Вавилонски цар Навуходоносор, заузевши свети град Јерусалим, одведе у своју земљу као робље. Пошто они произлазише из знаменитог рода, то их цар узе у свој двор, васпита их и увјеривши се о њиховој мудрости, правди и честитости,

Данила постави главним началником вавилонске области, а три отрока његовим помоћницима, назвавши их другим именима, Данила — Валтазаром, а три отрока — Садрах, Мисах и Авденаго.

Навукодоносор бјеше идолопоклоник и у осамнаестој години свога царовања измисли слити нов лик и, метнувши га на пољу Дури, изда заповијест, да се сви поданици клањају томе лику као Богу, а ако му се ко не поклони биће бачен у зажарену пећ. Кад му се поклонеше све велможе и госпоштина, — три отрока — Ананија, Азарија и Масаило, не хтједоше савити кољена своја пред ликом, опомињући се тврдо заповијести, да *единомѣ подобаетъ кланатиѣа, и рѣшише се прије умријети, него извршити безбожну, безумну заповијест мучишѣа злочешивога*. Јавише о томе цару и он се тако разгњевио на отроке због непослушности, да је заповједио зажарити пећ огњену седам пута јаче од обичнога, јер и они бјеху сажежени, који извршиваху цареву заповијест. Заповједивши везане отроке бацити у пећ, сам бар из далека гледаше тамо. И шта би? Господ их спасе, пославши им свога Анђела, који уништи жестоку силу огња, претворивши га у росу, која хлади, и безбожни мучитељ чу ондје, не уздах и валај, него пјесму

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

хвале. Цар брзо устаде и с чуђењем говори онима, који га окружаваху: *Не бацисмо ли три човјека свезана у огањ? И ено, ја видим четири човјека одријешена, гдје ходе по сред огња и није им ништа; и четвртога као да је син Божји* (Дал. III., 24 и 25.) Послије тога Навуходносор приђе ка пећи и рече: *Седраше, Мисаше и Авденаго, изиђише одашле!* Они изађоше из средине огња. Ни једна им влас на глави не бјеше опалена, одијело им остаде читаво, шта више, ни задаха од огња не бјеше на њима. Поражен таквим чудним спасењет од огња трију отрока, Навуходносор прослави Бога Израилева кликувши: *да је благословен Бог Седрагов, Мисагов и Авденагов, који посла анђела свога и избави слуге своје, који се у Њега поуздаше и не послушаше заповијести цареве и дадохе шјелеса своја, да не би служили ништи се поклонили другом богу, осим*

свога бога (III., 28.) Послије овога цар објави по цијелом царству, да ће бити сваки кажњен, који би се усудио похулити на Бога Јудејскога.

Ево вам, браћо, свештене приповијетке о тврдој вјере и непоколебимој надежди у истинитога Бога три отрока — Ананије, Азарије и Мисаила. О Данилу пророку говорићу вам ако Бог да у недељу, што иде. А сада и ми с Навуходносором прославимо Свевишњега Бога: *Знаци Његови како су велики и чудеса Његова како су силна! Царство је његово — царство вјечно и власти његова од колена до колена.* (III., 3.) Амин.

У Мишровици, 1835.

Прерадно:

Григорије А. Николић,
свештеник.

Бесједа у недељу светих отаца.

(О Данилу пророку)

Прошле недеље сам вам, љубезни моји, у беседи својој приповедио о томе, каквом великом вером и непоколебимом надежом у Бога прославише се три отрока јеврејска — Ананија Азарија и Мисаило. Сад хоћу да вам приповедам браћо, о св. Данилу пророку, и о таквом истом неустрашимом подвигу његовом, и о таквој непоколебивој вери у истинитога Бога, каквом се прославише три отрока јеврејска — Ананија Азарија и Мисаило.

Са мудрости своје, за јасно тумачење снова цару Навуходносору, Данил беше узвишен више свију управитеља. И при прејемницима Навуходносоровим, кад царством његовим завладаше други народи и јудеји подпадохе под нову власт, Данил остаде у броју главних велможа државе. Нови цар Дарије тако је заволео Данила и тако му се поверовао, да га хтеде учинити својим насљедником — главом свију својих поданика. Заворно беше осталим завидљивим дворјанима, да сасвим туђинац-човек, неки заробљени јудејац, буде потпуни господар и њима самима, и подчињеним њима народима. И ето, они решише, по што по то убити Данила. У почетку

почеше га клеветати, но цар им ништа не поверова, видећи, да је Данило у свему праведан, и да су му сва дела ваљана и одлична. Тада непријатељи прибегоше лукавству. Они знадоше, да се Данило три пут на дан моли Богу, знадоше, да се он неће ни зашто на свету, не пазећи на никакве препреке, одрећи од те свете дужности, — и ево наговорише цара они, под предлогом одавања му више части, да изда указ, да нико од поданика, у току од тридесет дана, не сме да се обраћа ни са какве нужде ни боговима, ни људима, него само једноме цару, — пошто он тако рећи може све учинити за свакога поданика; а ко наруши ту заповест, тај ће бити бачен у јаму лавова. Цар се не домишљаше да је то била варка против Данила, и како је био незнабожац, не клањајући се истинитоме Богу, то се и даде преварити лукавим предлогом својих дворјана, и завета подпише такав указ. Данил знађаше о тој царској заповести, но не промену свог светог обичаја и не престаје савијати колена пред Богом, једним истинитим. Пријатељи његови не пропустише о томе јавити одмах господару, и захтеваху, да се Данило по

заповести царевој баци у јаму лавовску. Тада тек господар разумеде, али умишљај дворјана и, знајући мудрост, часност и праведност Данилову, труђаше се свакојако да заштити Данила и да одустане од своје заповести, — по најпосле принуђен беше поустити захтевима лукавих велможа, и Данило као нарушитељ царске заповести буде бачен у јаму лавовску. При опроштају цар рече Данилу: *Бог твој, којему без престанка служиш, — нека те избави* (Дан. VI, 16). Јаму затворише камењем и запечатише, да се ништа не промени у наредби. Огорчен и пун туге цар свуноћ проведе без сна. У јутру рано отиде тамо, где беше бачен Данило, и жалосним гласом викне му: *Данило, слуго Бога живого! Бог твој којему служиш без престанка, може ли те избавити од лавова? Тада Данило рече цару: царе, да си жив до века! Бог мој посла анђела свога и зашвори уста лавовима, те ми не наудише, јер се нађох чист пред њим; а ни теби, царе, не учиних зла.* (Дан. VI, 20-22). Цар се обрадова и заповеди да изваде Данила из јаме, а на место његово да баце клеветнике и жене њихове и децу њихову, који тај час беху растргнути од

лавова. После овога Данило још већма узвиси се у царству Мидијском: а цар издаде заповест, да се сви поданици његови боје и да су побожни пред Богом Даниловим, јер Он је *Бог живи, који остаје до века и царство се Његово не ће расути и власти ће Његова бити до краја. Он избавља и спасава и чини знаке и чудеса на небу и на земљи* (Дан. VI),

Из ове приповетке о пророку Данилу, видите, браћо, како Господ чува верне слуге своје избавља их од страшних опасности. Научите се из овога, слично Данилу, и у јутру, и у подне и у вече приклањати колена пред Господом, који нам даје и живот и дисање и све потребно, — молимо се Богу не пазећи ни на какве препреке и сметње, ни на какве заповести. Господ је увек спремно наш помоћник и заштитник, ако ми будемо с вером притицали њему и полагали у Њега надежду. Амин.

У Мишровици 1895.

Прерадио:

Григорије А. Николић,
свештеник.

Предлог за оснивање фондова за потпомагање свјештеничких удовица и сирочади.

Прва и најглавнија брига свакога човјека јесте та: да осигура опетанак своје породице, како би иста и после његове смрти могла заузимати пристојан положај у друштву.

Да би се у томе човјеку учинила олакшица, држава и друга јавна удружења, учинили су са својим одредбама, те се породицама оних људи, који су били у њиховој служби прописани број година, издаје материјална припомоћ, и тако су ти људи, још за свога живота осигурали будућност својој жени и дјечи, те после њихове смрти не морају од просјачења живљети. Угледајући се на то, и они људи, којих служба није везана само за једно-извјесно друштво, него су у служби цијелом човјечанству, постарали су се да сами стварају фондове, из којих ће се издавати материјална помоћ њиховим породицама, ако би пали

у таку оскудицу, да би им та помоћ била потребна.

Тако су постали фондови и за потпомагање свештеничких удовица и сирочади; а од какве су огромне користи ти фондови, не може се ни казати, јер је свакоме познато да је данашњи свештенички приход, код нас толики, да он, неможе ни за свога живота издржати своју породицу, како треба, а камо ли да јој будућност осигура.

Код нас у Босни и Херцеговини такви фондови били би од особите користи, јер су ту свештеничке удовице и сирочад остављени сами себи, те на више мјеста морају просјачити да не скапљу од глади. У Србији, по наредби арх. саб. од 1856. год. број 7., свештеничка удовица и сирочад имају право на половину свега прихода

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

од парохије за прву годину, а тако исто и у Карловачкој Митрополији по 26. §. Краљевског Рескрипта,¹⁾ а код нас се упражњена парохија издаје одмах другогме пароху, који цио приход од ње ужива. На тај начин се породици умрлог свештеника чини велика неправда, пошто се она оставља сама себи, без ичије помоћи. —

Да би се пружио рука помоћи свештеничким удовицама и сирочади и тиме се и свештенички сталеш одржао на оној моралној висини, која му приличи, треба да *оснујемо фондове за поштомгање свештеничких удовица и сирочади*, и то на овај начин: У свакој Епархији требало би основати по један фонд, са којим би руковао нарочити одбор, под надзором Митрополита, односно Митропол. Конзисторије.

Фондове треба створити од улога самих свештеника и то: треба сваки свештеник да уложи годишње по 10 фор. а. вр. за 10 година, или 100 фор. а. вр. једном за вазда. Толику суму новаца нека уложи сваки свештеник, докле дотични фонд буде нарастао на толико, да се од његове камате могу издржавати све свештеничке удовице и сирочад у дотичној Епархији. Кад која парохија остане удова, а изда се некоме свештенику да је послужује уз своју парохију, десети дио од прихода²⁾ те парохије треба да уђе у фонд оне Епархије у којој је дотична парохија. Са тиме се свештенику неби много шкодило, а фонд би знатно растао. —

На тај начин, када узмемо да у Сарајевској Епархији по шематизму од 1895. год. има око 230 пароха, који имају своје парохије, то би у тој Епархији од редовних улога свештеничких фонд нарастао за 10. година на 23.000 фор. а. вр. Уз то је у 1895. год. било и 14 парохија, које су послуживали други пароси, те судећи по томе броју, можемо узети да би просјечни број упражњених парохија био 8-10, те би и одатле било од 200—350 фор. а. вр. годишњег прихода.

То би били редовни улози, а уз то треба рачунати и на изванредне улоге, а то би били добровољни прилози од појединих дарожљивих особа.

¹⁾ То је једном аријерејском окружницом и код нас прије неколике године уведено. Ур.

²⁾ Овђе мислим само онај дио прихода, што се код нас зове „бир“.

Сваки онај, који приложи у који така фонд преко 50 фор. треба му име записати у књигу добротвора свештеничких удовица и сирочади, како би га сваки брат свештеник знао и за-њ се Богу молио. —

Колики би нарастао така фонд у Сарајевској Епархији, за 10 година, већ смо виђели, а према броју свештеника и у Мостарској и Тузланско-Епархији, могао би така фонд изаћи по на 5000—6000. фор. од самих улога, не рачунајући ту добровољне прилоге и завјештаје богатије браће.

Новац би требало улагати у какви новчани завод или још би боље било када би се он издавао нашим трговцима уз сигурна јемства, јер би се са тиме постала двострука корист; прво та, што би се далеко бољи интерес вукао, а друго, што би се са тим новцем користили наши људи, а не странци.

Сваки онај свештеник, који је уплатио прву рату од 10 фор. па га је у томе стигла смрт, његова породица треба да има право на припомоћ из тога фонда, ако јој је неопходно потребна.

Припомоћи би се дијелиле годишње, и то би се дијелила само камата, а главница би била недирљива.

Молбе за припомоћ биле би упућене на одбор, који рукује са тим новцем²⁾, а послане преко протопрезвитерског уреда, у коме се молитљи налазе. Прота, односно надзиратељ, сваку таку молбу требао би спровести и своје мишљење о њој изразити, а одбору би остало право на коначно ријешење. —

Код Митрополија, односно Митропол. Конзисторија, треба да се налази нарочита књига, у коју ће се редовно и тачно уписивати сви улози и прилози.

Улоге би требало слати у одређено вријеме преко својих прота или надзиратеља, а ови опет да их предају надлежној власти, код које се налази књига о тим улозима.

Кад који фонд нарасте на толику суму новаца, да се са интересом може издавати толика припомоћ свима свештеничким удовицама и сирочади.

²⁾ Овај одбор био би састављен из неколико свештеника из цијеле Епархије, а пресједник би му био дотични Митрополит. Одбор би држао своје сједнице 1—3 пута годишње у Митрополији и ту би ријешили присијеле молбе и друге ствари, које би се тицале управе фонда.

чади у дотичној Епархији, која ту припомоћ требају, да се могу пристојно издржавати, онда треба престати са улозима.

Ово је скромно, и у најкраћим потезима пера, изражено мишљење о оснивању фондова за потпомагање свештеничких удовица и сирочади, а нијесам се са њиме истакао ни из какве друге цијељи, него једино да се доскочи једној великој невољи, т. ј. да се поможе нашој сиротињи, пошто је заиста грдна брука и срамота, да свештеничке удовице просе и зарађују кору хљеба потуцајући се од немила до недрага.

Намјера ми је била чисто племенита, а на вама је браћо свештеници, да се ова замисао приведе у дјело. Ако станемо радити, биће и успјеха, те ће нас бар потомство са захвалношћу споминати, а ако будемо ћутали, учинићемо, да нас наш пород проклиње за нашу немарност.

На посао док је вријеме!¹⁾

Новесине 15. нов. 1896.

Т. Б. Ћ.

¹⁾ Наш ваљани сарадник и брат свештеник-Херцеговац послао нам је овај предлог, кога радо у лист наш увршћујемо.

Код нас се од више година ради на остварењу свештеноудовичког фонда; на су и правила предложена високој зем. Влади на санкционисање. Чим та правила потврђена буду, фонд ће бити устројен; а дотле се мора чекати. Ур.

Проповјед о блудноме сину.

(У недјељу XXXIV.)

Превео с њемачког Милан Поповић, богослов.

Колико наемницима к њ оца могош
измкљакотъ хлѣба, азъ же гладомъ
гнѣлю. Вотъ акъ идѣ ко оцѣ и
рекѣ елиѣ; оче согрѣшихъ на неко
и предъ токою: (Ев. Лук, 15.)

Далеко биемо се данас, драга браћо моја, удаљили од онога, што вам као духовни пастир са света олтара Божијег у овом дому Божијем саопштити укратко намјеравам, кад би се упустили у опширно истраживање свих пресуда и заблуда, које су у данашњем светом евангелију биле узроком, да је сам Господ, Спаситељ наш против њих устао да говори. Доста ће бити, ако у опште примјетимо, да се Господ наш тиме бранио против неправедних окривљења књижевника и фарисеја, који му у злочин урачуваваху, што он опћи е грјешницима, прима их себи и удостојава их своје науке. Но небијаше ли Христос баш за то послан на земљу, да предиккује невољним, да наговјешћује евангелије сиромашним, да спаја лажна срца и да изгубљено потражи?

Не бијаше ли много више болесних и немоћних него ли уображених или заиста здравих и јаких, који требаху лијечника. То је, драга браћо моја, веза, у којој су ријечи данашњег евангелија тијесно спојене с пошљедном сврхом, ради које их је наш божанствени учитељ протумачио. Дедер дакле да их ми сада примјенимо на опћу употребу и проповјед о блудноме сину,

разматрамо као слику скрушеног и покајног грјешника. Ми посматрамо:

- I. Узрок повратка;
- II. начин повратка;
- III. посљедице повратка.

А кад дође к себи, рече: колико најемника у оца мојега имају хљеба и сувише, а ја умирем од глади! Устаћу и идем оцу мојему, па ћу му рећи: оче! сагријеших и небу и теби. Ето, драга браћо моја, шта је побудило блудног сина, да се поврати кући; и баш такве или сличне мисли и осјећаји позваше грјешника на пут кајања и зато га приправише.

Блудни син осјећао је: 1) своју невољу. Испрва сматраше се сретним, што је умакао с очију очевих. Разуздана слобода, коју је уживао, распуштени и дивљи начин живота, који је провађао, блудна весеља, која га пратише свугдје ина сваком мјесту, угађаху његовим страстима. Све је то потамњело његову душу и сакрило му будућност испред очију, да није могао наћи разлога, како би се покајао због свога бесмисленог живота. Или сада, пошто је своје цијело имање профућкао и пао у најкрајњу нужду и презир, пошто је морао вршити најниже службе, прехранити се најгором храном, и покрај свега тога једва одржати свој живот, тад се пробуди из те заблуде. Лажљиве слике задовољства и блаженства

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

изчезоше, које су га досад заслепљавале. Он се преварио у својем очекивању; није могао сакрити свога тужног стања; осјећаше најжалосније последице свога неразумног живота; уздисаше под теретом његовим и најболнији осећаји приморавашу га на озбиљно старање о својем спасу.

У сличном стању налази се сваки грјешник, који се почиње кајати и обраћати на прави пут. Он иде кадшто дуже времена својим кривим путем, раскида све везе религије и добродјетељи, украђује дужну послушност своје створитељу и држи то за слободу, што је најжешће и најерамотније ропство. Грјешне страсти, којим слиједи, очаравају га својом варљивом дражести; обећавају му чистим задовољстава и весеља; и он уображава себи, да је нашао пут, који води правом блаженству. Жестоки жамор страсти његових заглушава глас његова разума и његове савјести; задовољства и весеља овог свијета недају приступа свима озбиљним мислима у његову душу и он не види, попут пијанице, опасности, која му се све више приближава. Само, кад је отров грјеха одпочео дјеловати; кад га обузима мјесто задовољства неспокојство, јад и гнушање; када га потреса из дна душе губитак својих добара ненадна смрт његових рођака, неочекивано осуђење његових планова или други необични догађаји; кад му зрачак истине за вријеме, док страсти шуте а срце му мирује, допре у његову унутрашњост и разagna се тама заблуда и предрасуда, које су га досада заслепљивале — тада стаде упознавати обману грјеха а овај изгуби у његовим очима све своје чаробне дражести. Он му се чини тако гадан, тако гнусан и тако мрзак као што донста јесте и опазио је по својем спољашњем страху, с каквим се је таштим уображењима преварио. Сад осјећа најжешће окове, који га окивају као заробљеника и види, мјесто уображене слободе јадно ропство. Сад осјећа, како су горки плодови грјеха, какву то доноси бол и жалост срца, кад Господа Бога свога напушта а нешто друго мјесто њега сматра највећим добром. Његов је лажни мир докључао, његова безбједност уступа мјесто страху и печали; његове су луде наде изчезле; савјест га осуђује и казни. Он стрепи од погибељи, коју сад поче хулити; осјећа различиту невољу, коју је на се навучао својим грјесима и растројство, које му

у души влада; признаје, да се у оваковом стању неможе ничим другим сматрати доли несретником, и ово признање изазивље озбиљну чежњу за спасом и блаженством.

А има ли ово признање животворно бити а те чежње дјелотворне, то мора: 2) Грјешник вјерно сљедити свјетлости, која је у њему гранула. Он мора добре отиске, који га пробудише из његове брижљиво неосјетљивости, сачувати и бавити се таквим размишљањима, која су га кадра покренути на сталне и непромјенљиве одлуке. Блудни син не осјећаше само своју невољу него срањиваше своје стање осим тога с различитим и великим добитцима, које је у кући својега оца могао имати. Колико најемника у оца мојега имају хљеба и сувише, говораше он, а ја умирем од глади. Досад је ишао без памети а сада сасвим озбиљно размишљава о садашњем, прошлом и будућем. Како сретан, мишљаше он у себи, бијаш некада, када сам живио у кући и под надзором очиним, кад сам се могао уздати у његово задовољство и његово страдање? Како ме је нежно миловао? Како се брижљиво и неуморно старао, да ме на што бољи пут окрене? Шта ми је понестало на мом добру, кад нијесам знао цијенити те добитке и служити се њима? Како сам мирно, како сигурно, како задовољно могао провађати своје дане, да сам mudar био? жалосна успомена! Како су је јако промјениле моје околности! Како сам дубоко потонуо! Чежња за умишљеном слободом начинила ме је робом; презир очинске власти подвргао ме је власти туђег и строгог господара; незадовољство с оним, што сам имао, дотерало ме у крајњу нужду. И какви се страшни изгледы отварају предамном! Скоро ћу свиснути од глади. Смрт ми се приближава брзим корацима, и ја је гледам у њезином гнусном облику. Ипак, још живим; још није изчезла сва нада на спас. Још видим један излаз, на који избјећи могу од опасности. Немам ли оца, и није ли он сажалив и милостив према мени? Нећу ли све покушати, прије него панем у чељусти немилог очајања?

Тако је мислио изгубљени син; и тако мисли скрушени грјешник, који се сасвим озбиљно стара за спас. Какво ли нијесам блаженство, вели он сам себи, лакоумно провео својим објесним грјесима и будалаштинама! Како би то мени добро дошло, да сам слушао на глас Божији и

своје савјести, да сам поклањао пажње његовим љубазним опоменама и поукама, да сам сачувао своју невиност и остао вијеран своме позиву? Како да нијесу разумљиве, праведне и сходне све заповједи Божије и, како неби сретан био, да сам их испуњавао?

Непроцјењива љубав наспрам највећег бића, спокојство своје савјести, духовни мир, свијест о својој искрености, поштовање и љубав свију правих и поштених, сигурна нада на вјечно блаженство уређили би све моје дане, засладили горчину овог живота, олакшали све муке и патње његове и излили божанствену радост и сласт у моју душу. Под окриљем небеског оца могу мирно живити и под сјенком његових крила немам се бојати какве несреће и какве оскудице.

И то блаженство жртвовао сам сујетном задовољству гријеха. Умакао сам испод благе управе свога створитеља и добротинитеља и сад стојим под страшном области најсрамотнијих и најшкодљивијих страсти. Све снаге духа мога су ослабиле; растројство и противусловље поремећују моју душу, зло ми се претворило у другу природу, те се не осјећам толико јак, да га побједим и опет стечем своју изгубљену слободу. Бог је сакрио испред мене своје милостиво лице, на се сам натоварио Његово незадовољство и живим у најжалоснијем растојању од Њега. А шта ћу, ако ме смрт затече у овоме стању, те се узморам показати пред судцем свих живих и мртвих? Како би могао издржати његов поглед? Како бих могао оправдати пред свезнајућим хотимичне, толико пута опетоване преступе његових закона и јоште своју незахвалност и своју невјерност наспрам Њега. Камо среће, да нијесам нигда згрјешео, да нијесам нигда заборавио свога оца и свога избавитеља и да сам га се свагда бојао. Како ће ме сада избавити из ове биједи и невоље? Камо ћу наћи помоћи и спаса?

Но, примјети спаса жељни грешник, не остаје ли никаква наде? Нема ли средста, какве бих се отео заслуженој казни и постао блажен?

Некажели свето писмо, да је Господ милосрдан, устрљив и пун доброте, да не презире страшљиво срце, да невољника и онога, који се боји његове ријечи, милостиво гледа? Не учи ли ме евангелије, да је поклатио свога сина људима за спаситеља и да ће њега ради све оне, који у

Њега вјерују и слушају га, опет пригрлити као своју дјецу?

Можда ће се смилovati на ме, ако паднем ничице пред Њим и обратим Му се са свег срца.

Не, моја је невоља превелика а опасност, у којој лебдим, сасвим је очевидна, као да имам ма што год пропустити, што би ме могло ослободити од невоље а отргнути од опасности, тако ће скрушени грјешник озбиљним и непрестаним размишљањем доћи на чврсту одлуку, коју ми можемо проматрати као трећи степен његовог обраћања.

3) Блудни син прихватио је, како наше свето евангелије вели, ову намјеру; устаћу и идем оцу мојему, па ћу му рећи; оче, сагрјеших и небу и теби, и већ нијесам достојан назвати се син твој; прими ме као једног од својих најамника. То је једино средство, којим ћу се без одлагања послужити, да избјегнем пропасти, прије него буде касно. Ово мало снаге, што имам, употребити на то, да се уклоним од мрачне пропасти, што се отвара податном. Незнатно отезање могло би смртно бити по ме, а да достигнем своју лакоумно изгубљену срећу, то би ми имало бити једино старање. Ма колика да је срамота и сметња чим ће ме казнити савјест мојих будалаштина и поглед на мог увријеђеног оца; ма како осјетљиви били мојој охолости и мојој таштини праведни укори, које од њега очекујем; ма колико муке и самоодрицања мора испрва стати, да одклоним своје зле навике и да задовољим својим занемареним дужностима; ипак не смеје ме ништа препријечити, да се повратим ономе, кога сам на непромишљен начин оставио и код њега могу помоћи наћи, јер само је он кадар притећи ми сада у помоћ. Пашћу ничице пред њим; његове укоре предуспрешћу понизним и слободним признањем својих преступака и погрјешака; и мјесто помишљања на изговоре и правдања, сам ћу се осудити и препустити сасвим његовој власти. Није то строг, неумољив господар; то је милостив и њежан отац, ког сам оставио.

Зашто се неби могао син у оца поуздати?

Да, његово сопствено срце говориће за ме кукавника, он ће ми указати милосрђе а то ме мора потакнути, да му повједочим своју захвалност вољном и вјерном послушности, и да се

удостојим његове очинске љубави уз подпуну промјену својих мишљења и свога понашања.

Таман такве одлуке, драга браћо моја, прихваћа скрушени грјешник, који озбиљно омјера на то, да постане блажен. Он се незадовољава да горко жали за својим стањем или да тежи само за побољшавањем, а да не метне сам руку на посао. Он непровађа своје вријеме у некорисном двоумљењу или у опасној неодлучности, Мој живот, вели он, иде све више крају, те може изненада докончати. Смрт, суд вјечни и вјечност, све ми се више приближује; могу ме напасти кад се и ненадам. Неморам ли се пожурити, да спасем душу своју? Неморам ли радити, док је дана, прије но дође црна ноћ, јер тада не може нико радити?

Ето пута, да се избјегне од пропасти. Неморам ли се који часак предомишљати, да ударим овим путем? Живот и смрт, благослов и проклетство — предамном су. Још могу изабрати једно или друго. Ко зна, хоћу ли бити још једном у стању, да тако учиним, ако сада сумњам.

Ако ми је тешко сада савладати страсти моје, оканути се злих навика и друштва, побољшати свој порочни живот: неће ли ми сваким даном унапријед бити теже? Неће ли бити моје ропство увјек окорјелије, моја наклоност злу увјек већа, и моја цијела душа увјек покваренија и моје побољшавање дакле увјек немогућније. Нећу ли на тај начин трпати грјех на грјех,

казну на казну и најпослије остати лишав сваке наде на будућност? Не! данас будући да још чујем глас Господњи, будући да ми се још пружа милост, од данас ћу слѣдити за тим милим гласом и божанску ћу милост озбиљно потражити, која ме учинити може једино блаженим. Одлука је готова, и мислим, да ме не смеје ништа препријечити, да ју изведем. Устаћу и идем оцу мојему, од ког сам далеко удаљен, чију сам наклоност и милост на тако непромишљен начин изгубио. Пашћу ничице пред Његово уврјеђено величанство, признаћу своја злочинства и замолићу га скрушеним и разгруханим срцем за опроштење; одрећу се свечано свих гријеха и посветити тијелом и душом служби Божијој и добродјетељи. Ако сам се досад оteo од Његове праведне и благе управе, одселе ће ми служити на моју част и на моје задовољство, да га слушам и да испуњујем дужности вјерног подврженика у Његовом царству. Ако сам досад управљао свој живот по страстима свога тијела и наopakим начелима људи овога свијета, биће ми сада закон превршњег једини непромјењиви смјер живота. Ако сам се досад старао за своје тијело и за своје земаљско благостање, одселе ће бити моја душа и моја срећа у будућем свијету посљедњи циљ свих мојих трудова.

Помоћ, коју је Бог обећао праведним, користити ће и мојој слабости.

(Свршите се.)

Размишљање или умно виђење

Прево: Мар. С. Поповић, парох.

(Свршетак.)

VIII. У Недјељу.

I. Шта је мука?

Пази, која је ствар мука?

— Мука је једно тужно мјесто, ће се зли скупљају, а добри одвајају. Слушај даље и пази добро!

За то како се трудише осуђеници свим силама и свим чувствима, да разгњева Бога, тако ће и мучени бити

страшно са свима својим чувствима и силама. . . .

Очи ће се много мучити од страшног гледања ђавољег — од њих ће многи врло страшни и зли изгледати; мучиће се од ватре и таме, гледајући друге, који су осуђени на те муке.

Уши неће чути никада ништа друго осим плач, кукање, уздах, шкргутање зуба хулу и прокљивања.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Не могу овђе да слушам с триљењем једног пса, кад лаје, а ко ће да слуша тамо ону неједнаку мачију музику, мучених, плачућих, вичућих и кајућих се грјешника?! Шта ће све бити?

— Биће на оној страни крајња непријатност од смрдљивог мјеста онога и од смрдљивих мјеста мучећих се грјешника, „од којих — говори неки од Схоластика — само један довољан би био, да опогани сву земљу, ако би било могуће да изађе на врх земље.“ Тако ће бити мука и напаст грча и од змијише жучи, а љућа од најљуће ствари. Још и од глади и жеђи не ће имати никакве утјехе, као што имађаху овђе, једући и пијући без сваке мјере и ситости. Но, шта ћу да речем за оне несретнике, који су више од овијех разгњевили Бога? Ради тога горе ће се од другижех мучити. Нек ти је јасно и ово: да овдашње муке од радова, противне су онијем, које ће заслужити они, који у смртним грјесима без исповиједања и покајања умру. Ове наше овдашње муке ништаве су према оним пакленим мукама.

Наша је ватра прехладна, кад би се сравнила са вјечном ватром.

Сада дакле, шта би било, да видиш једног благородна човјека ће лежи у дану жив — на једној високо украшеној постељи, око њега да стоје и послужују га многи робови и слуге и да га се толики боје; напротив у ноћи да видиш мртва и положена на једној постељи запаљеној огњем ђавољим, од другова и својатлука остављена, да виче и да се не може обрнути ни на једну страну; са овијем да се спомене проплијех страсти и наслађивања, која му се у толике муке измијенише; да без престанка жели једну

жељу и да не постигне никада оно, што жели т. ј. да се избави огњене муке и да уђе у хлад рајски. . . Како би ти се учинила ова мука? Ево дакле имаш страну у коју води пут грјеха, а ти — и ако си добро извјештен, опет кроз сав вијек без страха овим путем идеш?!?

2. Мука је свагдања.

Сва страдања и сва зла овога свијета била би као ништа, — ако би их шћео, ко сравнити с вјечном муком, јер земаљска страдања имају крај. Ако и не би било друго зло у вјечним мукама, осим да ко лежи на једној постељи меко наложеној и разним мирисавим цвијећем посутој на једној страни, у све вјекове, да се не обрне на другу страну никако и нигда; било би боље страдање то, да лежи на једној страни, него ли да гори у огњу стојећи сто хиљада година и најпошље да се огањ угаси и да он престане горети.

Једно зло може бити лако, а опет друго зло може бити врло тешко, ако му се дода тежба свагда постојећа.

Замисли сада, какво би зло било кад би у једну чашу (купу) скупио сва најжешћа зла и неописана по трајању и многим годинама?

— Ако ко не може стајати у позоришту када је дуга престављајућа комедија, то излази прије свршетка комедије, за то што је врло отежнута, а шта би било, да ко стоји у једној пећи од љутог огња распаљеној кроз све вјекове?? О, свагда постојећа мука!

И, не познају те људи и не дрхте; нити знају, да ако би грјешник толико година плакао у мукама, док неби од суза својих створио море веће од Океана; ни за толико година свога плача, не би умањео себи што год од својих мука. Па

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

и по проласку толикијех година, — колико је пијеска у мору, јако би биле начете мало муке његове . . .

Даље, ако би шћео Бог створити један мост (прелаз) сав од гвожђа, толико дугачак, да га за сто година само један пут може мрав прећи, и тако увијек да га прелазе, док се неби прелаз покварио, и за сво толико вријеме, неће се ништа умалити од пламенова горућих грјешника; нити ће моћи добити једну кап воде, да би своју жеђ угасио.

О, свагдапостојећа муко! по други пут зборим, и не боје се, нити дрхте због тебе људи!! по састављају грјех с грјехом, — мјесто покајања, смију се стојећи на крају степеница своје страшне пропасти у пакао. О, великог чуђења! за онога који вјерује да је све ово у ствари а да не промијени свој живот покајањем!?

3. Достојан си такве муке.

Знаш ли колико је година, од како си заслужио, да будеш бачен у врело вјечитог огња? Колико их је ради мањег грјеха од твога осуђено; али на теби је добротинство Божије, да те заустави од тако страшног упадања у пакао; иште Бог и жели обраћања твога себи; јер ако би те он оставио у рукама твога грјеха, шкргутао би у сред ђавола онцјех; говорио би: проклети грјеху, који — ради једине времене сладости — довео си ме у ову муку; гордости, богаство, клеветање, шта ћете ми ви помоћи и када — мени несретнику, који сада ради множине ваше блакости горим и горећу на вјекове; а могах једним малим покајањем избавити се — ако би оставио зла своја дјела и ако бих заборавио на њихну слабост, те не бих допао овијех мука, а ја то не учиних, па ми више нема ли-

јека на вјекове. На полу часа у времену ономе, које проведох у непоштењу, у сластима и ничистоћама тјелесним, кад бих се искупио од хиљаду вјекова овога огња, не бих се могао искупити.

С тога у истини, ако се не покајеш, плакаћеш у сред онога огња, и неће Бог нигда окренути ушију својијех, да слуша кукњаву твоју; нити срце, да ти се смиљује. Неће ти тада помоћи ни крв Христова, проливена на крсту ради тебе; нити страдања Његова света и нигда не ћеш се моћи раја наслађавати.

Па, када ти сами Господ даде времена, да се покајеш, за што да грјешиш? Зашто да проводиш у пијанству, игрању и у другијем частима, када ти Бог остави то ради покајања!

Слушај, шта еванђелист Лука говори
„Ако се сви не покајете, сви ћете погинути.“

Бог, који остави покајање, а касни одрицањем у муку и ти не ћеш да промијениш муку кајањем, тако ћеш и погинути, ако се не покајеш.

Молитва.

Најправеднији Владико и Господару мој! Теби јединоме могуће је да ме устрашиш вјечним мукама и да учиниш да се њих боји срце моје. Пред вјечним огњем као што је онај, још не осјећам колико је теби мрзак грјех и колико је велика неправда да ко разгњеви Тебе Господара свега. Како — ради ништа — дође срце моје у такву слободу и мудрост да постанем ђаво једнога тако најмилијег Бога, и да постанем тако безуман и неустрашим, као да сам вазда живио у безумљу — у све дане и мјесеце — и да лежим у смртном грјеху, кога ти великом мржњом мрзиш . . .

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

О, великога мога неразума! Бијах одавно заслужио оно страшно одрицање, кога су заслужили сви једнаци мојој нарави, но Ти добротворе и Боже мој, који си наумио побједити злобу моју својом благодати, трпио си ме све до сада — очекујући мога обраћања; па с тога Господе мој, који ме с толиким трудом зва себи, када побјегах од Тебе, не гони ме сада, када ја сам прилазим с молбама и падам пред ноге твоје, побјеђен твојим добротворством, па ме не бацај у онај огањ, него ли дај силе, да бјежим од гријеха, који ме свагда упућује мукама.

Дај ми благодат, да се бојим муке само ради тога, да ме она не одвоји од Тебе. Очисти ме и избави својом чистом крвљу од онога одрицања, који ме толико пута осуди у бездану пропаст. И за то, што си ме удостојио твога добротворства, — које је избличавало моју злобу — пјеваћу Ти на вјекове: Заиста!

Додатак.

1. Шта је дужно имати исповиједање?

Као што није доста добре судији да одмах баца лупежа у затвор, тако није доста добре исповједнику, да добрим исповиједањем постигне како је учињен гријех, него је нужно — пошто их пронађе, да их умртви; јер жаљење састоји се у благом исповједању, а таку жељу неће нико љубити, ако не буде имао воље да изврши по дјелом. А, ако не презреш зло дјело, не можеш имати мира с Богом, нити ћеш добити од Њега опроштење. Ова жеља за гријех препираће се са тобом, када је заштитиш од Бога, молећи му се смирено и често, да ти је дарује ради љубави и цијењене — чисте крви своје. И, ако будеш често читао ово што

написах и мјерно тежину ових смртнијех грјехова, те се будеш трудио, да извршиш ову жељу, т. ј. ако се потрудиш, те се покајеш за гријехе своје — не поради страха мука, или да би постигао рај, или ради поруге гријеха; него само ради тога, што гријех љути Бога и што је досадан његову Величанству, а противан оним великим добротворствима, која су достојна љубави од свега срца.

Твоја мука и жеља треба да има и другу потребу, без чега не може ништа успјети. Треба да је сједињено с тврдим обећањем, да више не гријешити смртно никада, без икаква узрока, нити да би побјегао од какве невоље, нити да би постигао неко добро.

Није доста рећи: шћах се поправити! него ти је дужност рећи: хоћу да се поправам! јер они који се поправе, они рај наслеђују.

И од овог јединог предлога, када хоће грјешник да се исповједа, страше се ђаволи.

Пошто ђаволи скупљају на те своје сплетке, да те погубе, тако се и ти потруди сваком приликом, да им се насмијеш. Ишти добро и моли свагда помоћи од Господа Бога; с његовом благодати постиже се свако добро.

С тога ћеш боље учинити, ако се сачуваш од узрока, који на гријех наводе, јер која је корист да престанеш гријешити, па да опет паднеш у гријех, те да Бога наведеш на љутњу . . .

2. Шта треба да је помијешано с исповиједањем.

Дружина с којом ће се јавити грјешник на овом духовном суду, јесте смиреност. Ова смиреност учиниће да откријеш све учињене гријехове, без икаква изговора;

без да кажеш на другога узрок својих гријехова; без да бјежиш од онога, који те исповједа, настављајући те да признаш своје зло. Има ћеш неучињену жељу да се излијечиш — као они болесници, који траже научна љекара, да их излијечи, али у ствари мисле, да ће им горе бити, него што ће се користити!

Не знам, какво је добро теби, те пробираш неучна свештеника, да се исповиједаш пред њим; али то поуздано е тога чиниш, јер мислиш, да ћеш простијег боље привољети твојим изговорима, које му износиш, мислећи да себи користиш; те замишљаш, како си онога преварио, тако да ћеш преварити и онога, који познаје срца — Бога? Говорим ти: никако! никакo!!

3. Шта треба да буде пошље исповиједања.

Упамти шта си дужан чинити по исповједању пред Богом, пред ближњим твојим а пред собом самим! Пред Богом дужност ти је, да си смјерац и понизним срцем да му благодариш, како би му угодно, да те прими у своје друштво и одбаци оно одрицање вјечне смрти, коју је имао гријех твој. Тада му се ближе обрати, закуни му се обећањем и проси у њега помоћ, да ти немоћ ојача против сваке напасти.

Пред ближњим својим види, ако му нијеси оно повратио; што си дужан да му даш, што је било од имања, или од поштовања, или од славе, сврши све одмах — ако се нијеси одужио; јер ако се закасниш, због тога си учинио други гријех.

Најпошље пред тобом самим, — буди уредан, да би храбро вршио покајање приљезнијем молитвама и молењем . . . Пошље размишљај с каквим посредовањем

можеш учинити, да ти се више гријех не поврати.

Ова су посредовања тројака и она држе тврдо службу, ако се с њима добро управља. 1. молитва, 2. удаљавање и чување од узрока и 3. примање св. тајне с поштовањем.

Осим тога свагда јутром и у вече — с чистим срцем, да молиш слатког Христа и најчистију матер његову, да те сачувају, да опет не паднеш у гријех; и да те обдаре, да чврсто стојиш у добру, да не паднеш у напаст.

Више свега молим те, да опет не учиниш онога гријеха, кога си шћео учинити, а нијеси га учинио! И не говори себи самоме:

„Гријешитићу како хоћу и опет ћу се исповиједати!“

Тако многи безумни говоре, јер ништа Богу не може неугодније бити и ништа горе не може увриједити твоје спасење, од овога, кад би имао такву намјеру.

Разуми добро ти који збориш тако, јер што горе гријехова чиниш, теже ти се спасти, а тако помишљање свагда омрази жељу. Божија помагања на свагда умањиће се, силе ђавоље више ће порасти. А, ако Бог ради великога свога доброчинства — због два — три гријеха не одвраћа се од тебе, као што говори у св. писму, — ако ли паднеш у више гријехове тешко си теби! Бог није с тобом!

Молитва.

О, Господару мој! Судијо живота и смрти, у чијим је рукама моје дисање и свијех твојих створења! Теби јединоме згријеших и Теби — као своме господару шћах да искажем безакоња моја и истинитим покајањем да благоугодим Теби;

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

но шљепоћа гријехова не остави ме да познам теготу њихову, па да одступим од њих, него чиним по цијели дан гријех за гријехом. Очи су ми заслијепиле у гријеху и њима не могу виђети у савјести покајања, нити могу кукати, ни плакати, да би довољно учинио болесно срце са добрим исповједањем, како би задобио опроштење . . . Па шта? Ако и нијесам достојан примити достојно св. тајну, но Ти, који си пожелио да пребиваш у кући Митаревој; Ти, који си пролио сузе ради моје несреће; Ти, који си опрао гријехе својом најсветијом крвљу, ти ми дај истинито понижење и тугу срца мога, да измијеним живот; дај ми истинито опро-

штење, да бјежим од свијех искуснијех ловаца. Окрену се мени и ја ћу се повратити Теби. Лијечи ме и излијечићу се. Сачувај ме и бићу сачуван. Овај — пред твојим очима несретник, неће више противити се твоме добротинству. Ова бездна зала позива ону бездну доброте и надам се, да неће бити посрамљено. . . Но, када се замоче и потопае гријехови моји у црвеном мору св. исповједања и и љековитој бањи најчистије крви Твоје, надам се, да ће сви ђаволи бити побјеђени, а ја ћу се радовати с Тобом у обетаној рајској земљи . . .

Заиста!!

Невесиње, на Херцеговини 1895.

Говор у цркви томинској 21. маја 1896.

„*Линџ же да не бѣдѣтъ хвали-
тиа, токмо ш крѣтъ гопода
нашигш Инѣа Христа ѡмже линџ
лѣръ распаса ѡ азъ лѣрд.*“

(Гал. 6. гл., 14. ст.)

Побожни народе!

Како сваке године, тако ево и ове, дужност ми налаже, да ти се јавим као свештеник и пастир твој, — те да ти проговорим о данашњем светитељу св. цару Константину и о његовој матери светој и благочестивој Јелени.

До 1892. године ова наша црква славила је као свој патрон „Покрижак“, који по народном предању спада у први четвртак по Спасову дану, те како је то чувен дан у простом српском народу свугдје, па како у нашим православним књигама нема никаквих извора и значаја о Покришку, него обично по покретном празнику „Васкресенија“, у први четвртак по Спасову дану, — може се да догоди једне године један светитељ, а друге године опет други, у који се дан по правилима наше свете православне цркве, могу сваки пољски и други послови да обдржавају, и како Покрижак нема никаквог законитог значења у православној цркви, тијем

сам узроком писао у Сарајево Високопречасној АЕМ. Консистирији, да у будуће мјесто Покришка наша црква слави св. цара Константина и Јелену, јер у цијелом котару Санског Моста ни једна црква није данашњем светитељу посвећена.

Високо пречасна АЕМ. Консисорија својим актом и благословом од 18. јуна 1892., бр. 1084, дала је дозволу и благослов, да се Покрижак изостави, а слава црквена да буде св. цар Константин и Јелена, о којима ћу ти светитељима данас говорити, само те молим, да ме пажљиво саслушаш.

Три вијека, т. ј. 300 година, незнабожачки цареви, великодостојници и силници гонили су Хришћане. убијали, на ватрама спаљивали, звјеровима дивљим бацали их и у робију одводили, међу којима је био и св. Јован Богослов.

Император Трајан заповједио је 107. год. послје Христа, те су св. Игњатију Богоносца довели у амфитеатар, гдје су га дивљи звјерови растргли.

Многи свети оци и црквени учитељи у току кроз 300 година погинули су за вјеру Христову.

Пошљедње и страшно убијање Хришћана било је за вријеме владе цара Диоклецијана. За вријеме његове владавине изгинуло је хиљадама Хришћана.

У почетку IV. вијека јавила се Хришћанима свјетлост боље среће и будућности. Та свјетлост за Хришћане био је данашњи светитељ цар Константин.

Цар Константин рођен је 16. фебруара 274. послѣје Христа у Нишу у данашњој краљевини Србији, од оца Констанција Клора и матере Јелене. Константин је васпитан и војничтву научен у двору цара Диоклецијана, а његова мати благочестива Јелена усађивала му је у млађаном срцу науку хришћанску, а он је у двору цара Диоклецијана увидио, како Хришћани гину и страдају, а све због тврде вјере у Бога и Исуса Христа, што и самога њега привуче, те му све више и више омиљаваше наука Исуса Христа.

По смрти његовог оца Констанција Клора, он буде постављен од цара Диоклецијана за вазалног ћесара за Шпанију, Галију и Британију.

Цар Диоклецијан одрече се царског пријестола, те се поврати у своју домовину у Далмацију, а одма насталоше немири у римском пространом царству. Од четири управљача постаде их шест, а међусобне борбе продужаваху се све дотлен, док Константин Велики није све своје противнике победио и усредредио државну власт 324. год.

Цар Константин сакупи велику војску, те се најприје пусти у битку, те победи Максентија у Риму 312. год. Константину, који је био први по достојанству власти, тешко је било гледати Римљане у оној стези под Максентијем, па када се кренуо са војском против њега, Константин је у молитви споменуо Бога истинитога и Спаситеља свијех Исуса Христа.

Историја казује, да се је у вријеме војне Константинове са Максентијем јавило на небу изображење „крета“, са натписом: „Овим ћеш побједити“.

Цар Константин у три маха удаи на непријатељску војску и разбивши је, отвори себи пут у Италију, а Максентије са својом војском крене у бјегство, те направи чамце, да пријеђе преко ријеке Тибра. Конопци, који су чамце спојивали, потргају се, те се Максентије са

многом својом војском потопа. Ту се извршише оне пророчке ријечи: „Огреснуше у дубокој води као олово“ (Изл. гл. 15., ст. 10.)

Кад је цар Константин свечвно ушао у Рим, пред њега су изашли чланови сената, сви Римљани, жене и дјеца, а на лицу видила им се радост и весеље, те су сви весело поздравили Константина као избавитеља и добротвора свога. Одмах послѣје побједе над Максентијем, цар Константин у својој војсци зеведе мјесто пређашњег сребреног орла знак „крета“. То је одушевљавало Хришћане, којих је било много у његовој војски, те су му много помагали, да одржи побједу у свакој битци.

Цар Константин заповиједи Римљанима, да начине слику његову са знаком спасоносног страдања у руци. Кад Римљани подигоше на сред Рима споменик и слику Константину, како држи „часни крст“ у десној руци, онда им заповиједи, да се на дну споменика изреже овај натпис:

„Овим спасоносним знаком, који је истински доказ неустрашљивости, ја сам спасао и ослободио ваш град од тирјана, који га је гњавио и повративши слободу вашем граду, повратио сам сенату и народу пређашњи сјај и вриједност“.¹⁾

Кар Константин у почетку 313. год. изда у Милану у Италији „Едикат“ (указ), у ком је стајало, ко год жели, може слободно пријећи у спасоносну вјеру хришћанску и да се опет поврате Хришћанима сва за вријеме страдања отаца имања.

Цару Константину била је и то срећа та, што је његов зет Ликиније био у оно вријеме чувени војсковођа, те док је Константин водио војену битку са Максентијем, на истоку заподјела се битка између Максимиана и Ликинија. Максимин уздао се у демоне, који су за њега били богови, и у оклопнике. Кад се ударише двије војске, Максимину не поможе божија помоћ, него поможе Ликинију. те он одржи побједу. Ликиније побједио је и Галерија, који је управљао Балканским полуострвом.

Није прошло дуго времена, а Константин се узвисио као цар цијеле римске простране ца-

¹⁾ Овај натпис био је на латинском језику написан, а на српском тако гласи.

ревине. Ликинију, који је био незнабожац, не би право, да Константин заузима прво мјесто, а заборави на добротина Константина, који му је дао своју сестру Констанцију за жену и уступио му као зету скоро половину царства и дао му је право, да може имати власт у свему царству као и он.

Свему овоме радио је Ликиније на супрот, те се завади с Константином и спреми војску. Битка буде 8. октобра 314. год. и Ликинијева војска буде потучена код Цибалаза близу Винковаца, у Славонији данашњој, те мораде да уступи Константину крајеве: Илирију, Панонију и Грчку, а остану њему у власти неколика предјела у Азији.

Ликиније у Азији почне прогонити и убијати Хришћане у свом подручју и цркве рушити и затварати. Његов поступак није био по вољи Константину, те ушљед тога приметне се нов бој.

Константин окружен Хришћанима и праћен молитвама хришћанских свештеника, пође на бојиште под знаком крета, који му је као побједоносни још у борби против Максентија са неба показан.

Ликиније пође у друштву са незнабожачкијем жречевима и врачарима, који су му прорицали, да ће Константина побједити, но Ликиније буде 18. септембра 324. год. код Једренета са свијем потучен и у Солуну убијен, те тако Константин постане самодржац простране царевине римске.

Прослава при освештању ново-саграђене српске цркве храма св. Сава у Билећу 8. септембра 1896.

У овој вароши није постојало прије цркве, ће би се вјерни имали сакупити и свом милом створитељу — Богу помолити за своје тјелесно здравље и душевно спасење, него су мјештани ишли 1. сат хода у Подосоје „св. Великом: Георгија“ и свом милом оцу небесном своје топле молитве шаљати.

Године 1878. кад је сретно Аустро-угарска влада заузела своју управу над нашом милом отачином, под којом владом сви уживамо равно-

Док је цар Константин водио рат са непријатељима, његова мати, благочестива Јелена, која је вјеру Христову поштовала, знала је, да је у крсту већа моћ, него ли у царском скиптру, запламти благом жељом, да пронађе часни крст, на коме је Спаситељ Исус Христос распет био и умр'о. Она остави царске дворе и у 80. години свога живота упути се у Јерусалим, гдје се поклони светим мјестима.

Да би дознала тајну, гдје се крст налази, царица Јелена, по савјету патријарха Макарија, скупиле најстарије Јевреје и питала их је, гдје су распињатељи Бого-човјека сакрили крст његов?

Старци принуђени пријетњама, укажу на неког старог Јуду, који је знао мјесто, гдје се налази крст Христов.

Стари Јуда дубоко је тајио и није хтио да каже, те једва, послје шестодневног пребивања у тамници, каже мјесто, гдје се налази крст, на коме је Христос распет био и умр'о.

Када су кроз земљу испод незнабожачке цркве дошли до мјеста, гдје се налази крст, нађу заједно три једнолика крета, али нијесу знали, који је крст Христов?¹⁾

(Свршиће се.)

¹⁾ Са Исусом Христом била су распета и два разбојника: Димас и Гезмас, те су то њихови крстови били. Димас је био на десној страни и говорио је Христу: „Ако си син божији помози и мени и себи!“ Гезма с лијеве стране говорио је: „Помили ма Господи егда прѣидши ко царскѣй пѣи.“ А Христос му је одговорио: „Днѣкъ съ мною бѣдши къ рани.“

правност и религијозну слободу, која нам указа слободу, да можемо своје хришћанске св. дужности вршити, своје св. храмове подизати и сву равноправност уживати, под којом је владом сваки Босанац и Херцеговац сретан, која нам наше највише светиње штити и брани, и наше св. храмове подиже, материјално потпомаже и богато снабђева.

Године 1879. овђе бивши војнички заповједник г. мајор пл. Кос, виђевши да у овом

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

мјесту нема цркве, ће би се вјерни могли са-
стати и Богу се молити, из милосрђа са својим
војништвом начини једну малу црквицу у средини
вароши, која је дуга 3 широка $2\frac{1}{3}$ и висока 2
метра, која је била предана народу, у којој се
неколико пута служило све до године 1881. Исте
године бивши митрополит Игњатије дође у Билеће
и црквица се предаде од стране слав. котарског
урода, српско-православној црквеној општини
коју исти и установи, и благоизвоље послати
освјештани св. Антимис и свој св. Архијерејски
благослов, да се може слободно у истој црквици
св. Божија литургија вршити, као што је и вршено
од 15./7. 1881. до 1./9. 1896. године.

Пошто ова општина и народ доби слободу
под сретном и правдољубивом владом аустро-
угарске монархије, да је слободан подизати
своје св. храмове, узела је за мисао, како би е
временом и већи храм подигла у овој вароши.
Године 1883. благоизвољела је Његова преуз-
вишеност заједнички министар В. пл. Калај својом
високом посјетом и ову варош посјетити и милос-
тивно даровати овом св. храму своту од 500 фор.
а. вр. Пошто ова општина имаде готових 500 ф.
од првог ктитора и приложника Његове Пре-
узвишености, онда имаде још већу вољу бри-
нути се да гради нови дом Божији. Општина
ријеша са народом, да се има подићи нови дом
Божији у овој вароши, узевши згодно мјесто више
главне цесте, која води у Требиње, закључи да
се темељ освјешта на дан „св. Великом. Геор-
гија“ 23./4. године 1887., која са молбом позва Њ.
Впр. АЕ. и митр. г. Игњатија, да би благо-
изволио доћи освјештати темељ новој цркви. На
цети позив радо се одазва Њ. Впр. г. Игњатије
који благоизвоље послати дозволу са својим св.
архијерејским благословом, опуномоћивши Високо-
преч. игумана Јевстатија Гаћиновића и под
писатог, уз судјеловање осталог свештенства, да
се свечано освјешта темељ ново именованој цркви,
и тако на дан „св. Великом. Георгија“ била је
свечана св. литургија Божија у малој црквици,
коју су одслужила двојица свештеника, два опу-
номоћеника архијерејска. Пошље св. литургије
Божије, кренула је свечана литија од мале цркве
и мјеста, ће ће се нови дом Божији у славу свемо-
гућег Бога, а у здравље Њ. А. Величанства
Нашег премилостивог Цара и Господара Фр. Ј. I.

подићи, уз многобројни народ. Са чиновништвом
котарског урода и свима часницима војничким
већим и нижим и гг. официрима, одпочето је
освјештање темеља и крајеуголног камена, у коме
је издубљена била једна мала рупица, ће је
метнута споменица, под којим је владаром дјело
одпочето, под којим митрополитом, општинарима
и чинодјејствујућим свештенством, ц. кр. чинов-
ништвом обојега реда са подписима. Уз исту
споменицу метнуто је новаца по 1 комад, као:
1 дукат, 1 фор., 1 плета, 1 грош, 1 патакум,
1 солад и т. д. Пошље свршеног св. обреда, под-
писати говорио је бесједу о значају цркве!

Црква је дугачка олтаром 26; широка 9,
а висока 9. м. Иста је озидана од тврдог каменог
материјала по плану од вис. зем. владе, а покри-
вена је циглом (купом). Звоник је остао обични
са 1. звоном, изнутра је израђено прилично, али
још у истој цркви нема св. икона, пјевница, сто-
лова и т. д. а са осталим утварима снабђена
је врло добро и то све од наше милостиве даро-
ватељке вис. зем. владе.

Пошто се иста црква изнутра довршила год.
1895. то ове године побринула се срп.-прав.
црквена општина, да се иста освешта. Прва је
дужност била изјавити своју жељу и напјеру Њ.
Впр. АЕ. и Митрополиту херцег. захумском нашем
опште љубљеном архипастору г. Серафиму, да
би благоизвољело доћи освештати исти св. храм,
на које се Њ. Впр. АЕ. и Митрополит радо
одазва, одредивши нам дан свог доласка ради
освештања нове цркве.

Пошто је наша црквена општина добила
такву наредбу од свог црквеног поглавице, одмах
се почела бринути за дочек Његов као и за
осталу другу позвату Господу. (Једина срп.-прав.
црквено-школска дична општина Бањалучка,
благоизвољела је писмено изјавити своју срдачну
честитку и послати 10 фор. Еј вала ти дична
српска општина. Творац ти небески помоги и
Ваше дјело потпомоги и награди у сваком добром
подузећу!)

Дан доласка 6. септембар опште заслужног
архипастира весело се чекао, да види народ свог
милог и љубљеног архипастира. Њег. Високопре-
освештенство АЕ. и Митрополит госп. Серафим
кренуо је из своје резиденције 5. септембра са

својим тајником и ђаконом г. Стеваном Правицом, те су стигли на конак у Дабарско поље код преч. пароха Јована Иваковића, и сјутра дан наставили пуг у Билеће. На Плану су код трг. г. Влада Злоковића, од дуљег пута одпочинули. Пред њих су изашли на Плато, Високопречасни г. игуман Јевстатије Гаџиновић, подписати и преч. парох г. Марко Кисић, Симеон Борковић, јеромонах Манастира Добрићева. Са ону страну Мокрог дола, изашао је предсједник срп.-прав. црквене општине г. Владимир Мерћеп и подпредсједник г. П. Попара и перовођа Богољуб Глишић. На Бијелу Рудину код Гробница, дочекао Га је котарски предстојник г. Адамовић, са градоначалником г. Мухарем еф. Аџићем, па се даље наставио пут. Више Пријевора дочекала су митрополита два сјердара, г. Томо Томашевић и Јевто Вртикапа на коњма са још 4 пандура. Кад смо били у поље Билећко, zazвонила су звона на обје цркве, варош је била сва окићена српским тробојницама као и обје цркве. Силни се народ окупио, да се једва могло проћи кроз варош. Њег. Високопреосвештенство са свом прагњом дошло је пред нову цркву, ће су га дочекали свештеници на вратима црквеним обучени у свештене одежде са св. Евангелијем и крстом. Пошто је Митрополит целивао св. Евангелије, улегао је у цркву, иконе цјеливао, прегледао цркву, а преч. парох Миро Вујовић изговорио кратку јектенију. Пошље одпуста, подписати испред двери поздравио је Њег. Високопреосвештенство г. Серафима са подуљим говором. Пошље говора благоизвољело је Њег. Високопреосвештенство благословити присутне, на што се одпојало „Исполајети деспота“. Тад је многобројни народ са свију страна приступао св. десници и примио благослов. Из цркве пошло је Н. Впр. са свом пратњом у стан котарског предстојника г. Адамовића, ће му је општина и нашла за најсходније мјесто, а велика доброта била је и нашег доброг и ваљаног Престојника г. Адамовића, те је био добар дати свој сав стан на расположење општини.

Сутра дан у суботу 7. септ. благоизвољело је Н. Впр. ствари за освештање приредити и остали распоред учинити. Исти дан посјетило је Његово Високопреосвештенство котарски уред, као и у логору војничког заповједника г. Генерала, који је посјету одвратио, тако је још неколико

кућа Његово Високопреосвештенство посјетило. У суботу вечер у 7 сати zazвони звоно на вечерњу; било је веноћно бденије. У јутру у неђељу у 7 сати свештенство се окупило и обукло свештене одежде, те су чекали свог милог архипастира, који у своме архијерејском орнату изађе пред свештенство, и литија најсвечаније крену у малу цркву по св. мошти, ће су биле у вечер остављене на св. трапези. Архијереј прими св. мошти на своју главу архијерејску, одакле опет литија пође у нову цркву, уз пратњу многобројног народа. Пошље свршеног св. обреда, одпочела је архијерејска св. служба Божија, коју је служио са Њег. Високопреосвештенством 8 свештеникан ђакон, и то су: Високопречасни игуман г. Јевстатије Гаџиновић, преч. г. прота Петар Поповић, парох и надзиратељ, преч. парох г. Марко Кисић, г. Симеон Борковић, Христифор Крстовић, преч. парох Јован Иваковић и тајник митрополитски г. Стеван Правица. Пошље св. евангелија, поучило је Његово Високопреосвештенство присутни народ красном и дугом бесједом, да су слушаоци сузе пуштали од милине.

Освештање са Божественом св. литургијом трајало је до 12 сати. По свршетку св. службе Божије, није се могло одморити Његово Високопреосвештенство од многог народа, који се трпаше један преко другог, који ће прије цјеливати часни св. крст и св. архијерејску десницу, да га св. водом пошкропи и благослови.

Народа је било преко 4000 душа, и то највише из котара билећког. Дично црквено пјевачко друштво „Соко“ својим умилним гласом на св. служби је одговарало. Друштво је са својим дичним предсједником г. Томом Черовићем под својом заставом дошло у суботу вечер. Мора се најусрдније захваљити и благодарити дичном црквеном пјевачком друштву требињском „Соко“, које је увеличало нашу црквену свечаност. Живица требињска Србадија! Из столачког котара било је неколико душа са преч. парохом г. Алексом Петровићем, као и из Невесиња и Гацка.

У 1 сат пошље подне, скинуло је Његово Високопреосвештенство са себе архијерејску одјећу и сјело за приурговљени објед, који је био на црквеној ливади под нарочитим ладником направљеним. За објед су сјели сви чиновници,

свештеници, г. г. часници, официри, пјевачко друштво „Соко“: страни гости и сви одлични преко 300 особа.

При обједу, подигло је Његово Високопреосвештенство чашу у здравље Његовог Апостолског Величанства нашег прејасног владара цара и Господара Франц Ј. I., истакнувши многа добротинства и високе милости, које је Он на сав народ овијех земаља излио и излијева, нагласивши даље, да је и данашња радост народна јасан доказ царске милости, коју је Он у владалачкој бризи срп-прав народу и у овоме крају учинио, јер је и ова црква помоћу Његове владе подигнута, на које је црквено пјевачко друштво „Соко“ одпјевало царску химну, са многаја љета. Затим је котарски предстојник г. Адамовић, наздравио Његовом Високопреосвештенству и у једно захвалио му се на подигнутој здравици Часни госп. Стеван Правица, тајник и ђакон, наздравио вис. зем. влади и свима њезиним органима. Предеједник срп-прав. црквене општине г. В. Мерђеп, подигао је здравицу Његовом Високопреосвештенству а у једно напомињући и Његовом Апостолском Величанству нашем премилостивом цару и Господару Фр. Ј. I. вис. зем. влади, народу и

свима приложницима новоподигнуте цркве израз благодарности.

Здравица је више било, обично као и при другим свечаностима. При освештљу пуцали су са новог града топови, а пред црквом ојничка парада из пушака пуцала у три пута.

За трпезом се сиђело до 4. сата пошље подне, и онда су се сви разишли весело сваки на своју страну. У 5 сати била је вечерња, на коју је благоизвољело доћи и Његово Високопреосвештенство. Пошље изласка из цркве са вечерње, бавило се Његово Високопреосвештенство са народом све до мрака, поучавајући их у својој прађедовској вјери и лијепој народности српској. Тај дан прихода је имала црква 400. фор. Сутра дан т. ј. 9 септ. Његово Високопреосвештенство изоздрило се са општином и народом, те наставило пут у ман. Добрићево на конак; а 10. истог мјесеца одпутовао је сретно из ман. Добрићева у Требиње.

У *Билџу*, мјесеца децембра 1896. године.

Падвиратељ протопрезвитер:

Ђорђе Периновић,
свештеник

Бесједа на Видов-дан,

коју је говорио при ђачкој пракси у рељевској богословији 1891. † поп Лука Каран-Карановић.

„Сину мува од Једрена града,
А загрмље на сред Цриграда.
Гром удари у поље Косово
И разори Немањића царство.
Српска нар. пјесма.“

Племенити роде српски!

Ево се данас наврши равнијех пет стотина и двије године, како се разлијеже ова пјесма широм цијелога Српства; ево данас, велим, наврши се пуних пет вијекова и нешто више, како народ српски прославља овај дужни и врло значајни дан, јер он нам збриса нашег пошљедњег цара Лазара и најбоље српске јунаке, за тијем нам уништи и саму нашу царевину.

Данашњим даном почео се непријатељ српског имена и часног крета ширити по српској земљи. Од данашњег дана почео је народ српски цвилити у оковима и то све до прије неколико година.

Заиста нема, племенити роде српски, такве светковине у народу српском, која би могла душу српску — душу племениту из дубине њезине потрести, као ова тужна светковина, као овај Видов-дан.

Зар се теби, роде српски, не узруја крвца сваког часа, кад се сјетиш Косова и битке косовске? Зар не планеш гњевом и жаром родољубља? О заиста је тако. А да је тако, то се освједочавам отуд, што вас данас видим узбуђена срца, у грозничавом стању, успламтјелог жара на лицу и запојене осветничким гњевом. Тако данас сваки прави Србин изгледа! Тако сам и ја данас потрешен!

Да вам, племенита Србадијо, редам јаде, да вам бројим туге, да вам говорим о мукама и патњама, што снађоше мили народ српски кроз

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ово пет стотина година, мислим, да би сувишно било, дочим то већ свако од вас зна.

Па, пропуштајући то редање и црне дане из минувлог живота српског, прелазим сво на то, да вам што год прозборим о некадашњој слави српској, о цару Душану и његовом сину Урошу, па да вам последије што опширније прозборим о овоме тужном Видовдану и ономе часу, кад су два цара мејдан дијелила на бојном пољу са бриткијем сабљама.

Сигурно сте сваки од вас слушали гусле и српског пјевача и његове пјесме читћасте, па слушајући њих, слушалисте и стање српског и милог народа, јер у њима је изведено све, што сваки Србин треба да зна о својој прошлости, т. ј. о старом ваку и земану.

Те је пјесме српски ум казивао, а српска уста у склад доводила, а језик и грло српско пјевало.

То је прешло с оца на сина, са старијега на млађе, те се и данас продужава, па ће се продужавати док је Србина и српског имена.

Од прилике прије 600 година српска је држава била највећа и најбогатија, јер тада је у њој царевао наш српски цар Душан или Стеван, о коме сте ви слушали, мили моји, у пјесмама. Он је тако био силян, да је кренуо био на Цариград, да га освоји, али на жалост цијеле српске државе, он умрије на путу, а војска се врати натраг у Србију.

На његово мјесто дође Урош, млађи син његов, али како он бијаше још дијете, то је Душан био препоручио и заклео, да државом управља мјесто Уроша краљ Вукашин, крштени кум Урошев, и то за 7 година, а 8. године да преда царство Урошу. О томе нам вели једна наша пјесма, како је Душан молио Вукашина:

Царуј куме за седам година,
Осме подај мојему Урошу.

Али забадава, браћо, проклети Вукашин није хтио испунити молбу свога на умору кума, него стане сам владати, па шта више он убије Уроша у лову, и наша света православна црква прими Уроша као светитеља.

Последије тога и Вукашина убије његов слуга, и теко се обистини она наша лијепа пословица: „Убица убијен буде“.

Иза Вукашина дође на царевину наш четити Лазо или кнез Лазар, који се ожени Ми-

лицом, мјезимицом силнога старине Југа Богдана милом секом девет Југосвића, јер Милица „бјеше Лази суђеница“.

Држава српска за његове владе опет бјеше славна, али не, брате, за дуго, јер проклети непријатељ не могаше гледати, да сија крет под мјесецом, те због тога турски цар Мурат окупи грдну војску, а како књига вели, било је 300.000 војника, те се крене на Србију, утабори се на Косову крај Ситнице и позове кнеза Лазара да му на мејдан изађе, а ево како га је позвао:

Царе Лазо од Србије главо!
Нит' је било, нити може бити:
Једна земља, а два господара,
Једна раја, два арача даје.
Веће шаљи арач од земаља
Шаљи арач од седам година
И кључеве од свијех градова
Ако ли ми то послати не ћеш,
А ти хајде на поље Косово,
Да сабљама царство дијелимо.

Кад је то Лазар чуо, договори се са својим војводама и крене се на Косово са 100.000 војника и ту се он утабори поред цара Мурата. У исто доба, на несрећу нашу, завади се Милош Обилић и Вук Бранковић. Вук је завидио Милошу, што је он био бољи јунак и што су га се непријатељи више бојали.

Ту неслогу потпали несретна жена Вукова, јер она назва Милоша Кобилићем.

Кад је чуо Милош, што му је рекла Вуковица, он плане као огањ живи, позове Вука па мејдан, па га избаци из седла, али га не хтједе погубити, него му поклони живот. Вук да би се за ово осветио, оде цару Лази и облаже Милоша, говорећи, да ће Милош издати српску војску Мурату.

Ова вијест потресе Лазара из дна душе, те када је било таман у очи Видовдана, Лазар скупи све своје војводе у свој шатор на славу, јер Лазо је славио пророка Амоса, као своје крено име, а тај Амос пада сваке године управо на данашњи дан. Тако пред свом господом устање наш свијетли цар Лазо и прекори Милоша, говорећи:

Здрав Милоше, вјеро и не вјеро!
Прва вјеро, потоња не вјеро:
Сјутра ћеш ме издат' на Косову.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Те ријечи прожегу Милоша као стријеле, те он скочи на ноге и повиче цару иза софре:

Фала теби на твојој здравци,
 На здравци и на дару твоје,
 Ал' не фала на твојој бесједи,
 Јер невјера никад био н'јесам,
 Нит' сам био. нит' ћу када бити.
 Невјера ти до кољена сједи,
 Испод скута пије ладно вино.
 Сутра јесте дијеп видов данак,
 Видићемо у пољу Косову,
 Ко је вјера, а ко је невјера.
 Ал' тако ми Бога великога,
 Ја ћу отић' у турске таборе,
 Распорићу турског цар Мурата
 И стаћу му ногом под гр'оце.

За тијем он изађе из шатора, остави румено винце и царску ђаконију, на се крену кући. Кад то видјеше његови побратими Милан и Иван, кренуше се и они за њим, јер им жао бјеше у невољи оставити друга. Те ноћи није Милан ни оком тренуо, него се спремао на бој и жељно изгледао на румену зору и бијели данак, који носаше Српству црни дар — 500 годишње ропство.

Пред саму зору Милош се опрости са својом љубом и нејаким синчићем, па кад већ и зора пуче и дан забијели, он се крене са својим друговима право Мурату под шатор, те замоли стражу турску, да га пусти цару. Кад је Милош ушао унутра, султан му пружи своју ногу, да га ђаур у њу пољуби. Милош се саже као да ће је пољубити, па истрже нож и распори пара.

Галама се учини у шатору, али он сретно измакне из те галаме, те појаше коња и крене се са Миланом и Иваном. Сва тројица су сјекли немилнице турску војску, крчећи себи пут, али ко ће одољети големој сили? Турска војска погуби Милана, за тијем и Ивана, а под Милошем се коњ стропошта, те га Турци одведоше жива Мурату под шатор.

Милош паде, али му оста вјечан спомен у роду српскоме. Он испуни задату ријеч и погуби 12.000 војника.

Међу тијем био је дан већ у велико, и тада се ударише војске српска и турска, те се гонише пуних 5 сати, а такав је страх био, да сами Турци веле, да су анђели на небу од страха трептали. Ту се многа мајка у црно зави за

својим сном, многа сеја болно и тужно јаукну за својим братом, а многа љуба просу грозне сузе од очију. Ту се није нико пазио нити се је штедио. Ту је Србин Турчину, а Турчин Србину врело гвожђе у груд ударао. То је било жалосно гледати. То је био страх, каквога је свијет ријетко уамтио.

У почетку боја, српска је војска турску 2—3 пута назад потиснула, али Турцима опет добра срећа дође, јер им је прискочила помоћ са стране. Баш у оном најтежем часу, кад су Срби највише помоћи требали, одбјеже Вук Бранковић турском цару се 12.000 војске, браћо моја, љутог оклопника. Он сам учини оно, што је на Милоша лагао, он сломи Србима крило, при му образ и овога и онога свијета! Због Вукове издаје Турци охрабрани ударе на Србе жестоком силом и почну их вијати. На крвавом пољу Косову надбију српску војску, ухвате жива Лазара и одведу га под шатор Мурату.

Кад видје Лазо свога зета, шта је учинио, проли сузе од тешкога јада, а Милош погледавши, шта ради цар, узвикне болно: Ко је царе сад вјера, а ко ли невјера? Лазар поити Милошу у наручје, загрли га својом изнемоглом десницом и ороси старачким сузама, па га благослови, а прокуне Бранковића; међу тим Мурат нареди те Турци погубе и Лазара и Милоша, а по том и он сам издане од ране што му је задала Милошева рука. Милошево тјело закопато је на Косову; тамо је и сад, а Лазар почива у Фрушкој гори у манастиру Раваници.

Чим су Турци цара Лазу ухватили, одмах су Срби малаксали, а Турци почели отимати маха. Тако први је погинуо Југ Богдан са својих девет милијех синова, девет Југовића, јер нехтјевши синови оставити свога старога оца, нехтједе брат издати брата, него се угледаше једно на другога, угледаше па изгинуше. Кад се свршила ова бојна сјеча, да ти је било брате погледати Косово, видио би такав страх и ужас, од кога се крв у жилама леде, јер би видио дуго и широкe поље, а по њему кржаве ријеке, а Ситница мутна и крвава, па ваља коње и јунаке, свуд се крв пуши, некршена копља, испребијане сабље и анџари, поломљени перни буздовани, лежали су на читаве гомиле, а јаук рањеника преламао је нијему тишину. Видио би

Србе брата, гробницу српске царевине, видио би коштурницу силовите Турадије.

Ето брата како се сврши косовска битка, ето због чега наше царство паде. Клета мржња, црна завист и паклена издаја, сруши српску земљу. Видите ли браћо како Србин умије мријети кад треба да брани своје српско свето име, своју вјеру и златну слободу.

Па запитајмо се са сузним очима, гдје је наш честити Лазо? Гдје ли сиједи старина Богдан? Гдје ли Милош, Милан и Иван. Гдје ли други по избор лавови српски? Сви су остали браћо на Косову мртви лежећи, а душе су им се преселиле тамо на овај љепши свијет, на свијет вјечите славе и сјаја, у коме нема вјечите клете мржње и паклене неслоге; сви су тамо примили вијенац мученички, а цар Лазо сад царује у сред блаженства, у дворовима Бога свесилога.

Кад су ови борци и штит српске државе пали на бојном пољу, непријатељи су се клети одмах кренули да пустоше српске земље, да срамоте српске жене и дјевојке и да српску дјену, ту невину сирочад, касапе. Могли су то чинити неко вријеме док неподраслоше нејаки соколићи српске земље, а кад се ови дочепаше снаге и крила, скочише на обрану своје земље, одметнуше се гори у хајдуке, па почеше заустављати крвног душмацина, да не чини својих звјерских недјела. Знали су вриједни Срби опет чувати своје српско име, вјеру, част и поштење, знали су они штитити аманет, ког су им предали козовски јунаци.

Угледјмо се, мили роде, на те старе лавове српске, па бранимо и ми оно, зашто су они гинули и што су нама у аманет предали. Бранимо мило име српско, св. вјеру, станимо на мејдан свакоме, ко нам жели то драгоцјено благо одузети, па покажимо се тиме да смо достојни питомци козовскијех јунака. Да би ово могли учинити, и дужност тако своју испунити, треба да подмладимо и ојачамо наша слабачка крила т. ј. да се старамо да подмладак наш запојимо чилом снагом и чистим провијаним Српством, у коме нема црне зависти и пакленог издајништва. То се у првом реду иште од тебе српска мајко, јер ти си кадра опет одњегавати у својој колијевци матерним грудима и Српству даровати: Душана.

Лизара и Милоша. Чувајмо обичаје нашијех прађедова, јер и они су један дио онога, по чему се познајемо да смо Срби. Многи смо одступили од штокаквијех лијепијех обичаја српскијех, а највише браћо од нашег красног одијела. Гледни србине брата, и српкиње сестро, погледај велим на народ и ношњу, па шта ће те спазити? Грдну накараду — потајног непријатеља — који нам руши српску светињу. Ту (разумјевам браћо ову нову моду која руши кућни темељ и раскопава српско огњиште). Данас ти нема оног дивног српскога одијела, ни на женску ни на мушку, или ако је што и заостало, а оно богме у малом броју.

Ох, чувајте се браћо те клете моде, тако вам српскога имена, и оног млијека којим вас је мајка задоила. Зар ви, ако видите, ког жалоснога Србина, гдје се башпи туђих накитом, или ако видите гдјекоју жалосну Српкињу, гдје се кити седлима и самарима, гдје меће неке шешпире и котарице на главу са тицом или тичијим крилима, или око им видите мрежу на лицу или оклопима утегнуту, зар велим морате и ви то чинити? О немојте браћо, немојте ако Бога знате, јер заиста такви Срби и Српкиње, нијесу достојне свога дичнога имена, јер они одбацују оно, у чему се српство огледа и познаје. Такове Србе много је и преко рамена погледати, а камо ли поћи њиховим трагом, јер они мјесто да се ките хришћанским врлинама и српскијем светињама, ките се накарадама и различитијем пороцима.

Пошто теби највише стоји до тога селe и ти српска мајко, то вас преклињем оним што је пајсветије на небу и земљи, и свјетујем вас српски и пријатељски, оступите од те модерне ношње, бјезите од бјелила и руменила, јер вам оно једе чисто српско лице, бацајте те мидере и оклопе, јер ти смета развијању тијела, скини с лица мреже и накараде, јер Српкиња си поштена имена и племена, а тога се не стиди никакав прави Србин ни Српкиња, не мећите на врат веза и стега, јер вам нагрђују врат, и у опште што није наше српско, клоните се, јер смо толико огрезли у туђиштини, да кад би устали наши стари из гробова, па погледали своју тужну дјецу, неби могли ни познати да смо каква својат, него би бјезали једни од других.

Завршујући ову своју бесједу, још један пут вас мила крви српска, опомињем, да чувате српско име, свету вјеру, своје обичаје, свој понос српски, па ћемо се тако тек моћи одужити, оном дугу, којим нас је задужило Косово и Видов-дан; на тај ће мо начин моћи у брацком загрљају стати на сред Косова па подвикнути: „Стој душманине,

још је Србин жив.“ До вас стоји, мили, моји сва будућност српска, и, који нехтио одазвати својој српској дужности, у сваком погледу, нека га сустигне клетва нашега честитог Лазе, која гласи:

„Не имао од срца порога
Рђом капо док му је кољена!“

Успеније пресвете Богородице

☩ дневное чѣдо — источникъ жизни во гробѣхъ полгається, и лѣствица къ небеси гробѣхъ выкаѣтъ, веселися Гедсиманіе Богородичеръ свѣтый доме. (Стих. на веч. праз. гл. 1.)

Посље дана пуних плача
Кад се Господ за нас мучи,
Добровољно Крст претрпље
Испи горку чашу жучи;

*

Бог Син када Богу Оцу
У рукама Дух предаде,
Богомајка, с апостол'ма
У свети град још остаде:

*

Јерусалим, Јерусалим,
Под кровом их свсјим броји,
Ал' их народ презираше
И биједе многе скроји!

*

Но ко може сунцу смести
Да не св'јетли и у тами?
Ко л' учинит' Божјој правди
Пред неправдом да се срами?

*

Посље славног Васкрсења
У дан свети педесети,
А трећег часа дана
Свих испуни Бог Дух Свети.

*

Ка' огњени тад језици
Над њима се појавише,
Па на разним језицима
Христу народ поучише!

*

А Богослов свети Јован
Син најњежниј усинѣни; . . .
Служио је Богомајци
У свој свети дом смирени¹⁾.

*

А кад Ирод цар Агрипа
На хришћане диже руке,
И на свете апостоле
Божествене рад' науке.

*

Богомајка с апостол'ма
Међу се се сагласише
И Божије рад' науке
По св'јету се раздјелише.

*

Богомајци бјеше коцком
Ивер-земља одређена,
Што се зове сад Грузија
Да с Њом буде просв'јећена.

*

Али Јој се анђ'о јави,
Да остане на свом мјесту,
Код Јована Богослова,
Љубезнога вјерног Христу.

*

Ивер ће се, рече анђ'о,
Тек допније просв'јетити,
А другу ћеш земљу прије
Походити посветити!“

*

Послушала Богомајка
И ту оста славећ' Бога,

¹⁾ У његовом дому пребивала је 15 година.

Похађајућ' света мјеста
Успомене Сина Свога.

*

Ал' послије неко доба
На острво Кипар крене,
Ђе владика Лазар бјеше,
Жељаху је: људи, жене.

*

Лети лађа Лазарева
Што по свету Дјеву пошла. . .

Лети Морем Средоземним
Да би прије Кипру дошла.

*

Ал' на једном вјетар пухне
Па је другом носи крају,
Лађари се сви стараху
Да је сада задржају.

*

Ал' им снага не помаже
Десница је Бож'ја води,
Егејскијем сињим морем
Све до свете Горе броди!

М О Л И Т В А.

(Легенда.)

Црна поноћ, небо мутно,
Пахуљице ситне лете;
Вијавица љута вије,
Ко паклене бјесне чете,
Потресају избетрошне,
Као да се с'вјету свете.

На кревету маленоме
Бл'једо младо лице лежи,
Мутна ока, пламна чела;
Сладак санак од њег' бјежи . . .
Дрхће, стрепи, нешто збори,
Ко да крај њег' самрт режи. . .

У собици трошној малој
Кандиоце слабо гори,
Тихо, тужно, жалостиво
Са задњом се зраком бори,
Пред иконом мутна лика
Молитвицу ко да збори.

Пред иконом старац клечи,
Осуле га сједе власи,
Смежурано жуто лице
Старо, смртно доба гласи,
Прекрстио руке двије,
Лете сузе и уздаси. . .

„О, ти вишњи, добри Оче,
Ти свјетлило правде свете,
Ох, смилуј се с'једој глави:
Спаси, спаси, моје д'јете!
Узми мене стара, с'једа,
Моји данци крају лете! . . .

Ако узмеш млађан живот,
Гдје да склоним трошне кости?
Ко ће тада његовати
Сједу главу у старости?
Спаси, Боже, чедо моје,
Буди силан у милости! . . .

Те је задње рјечи реко,
Рек'о па је уздрхтао —
Бл'једи пламен кандиоца
Свјетло, сјајно заблестао;
У собицу трошну малу
Крај болника неко стао.

Одора му од звјездица
Као сјајно сунце сије,
Са лица му блеђаног
Рајски свјетли зрачак бије;
На челу му, као сунце
Трнови се в'јенац вије.

Погледао рајском сласти
У старчево лице бл'једо,
Па за руку болну узе
Сједог старца болно чедо;
Дигнуо га, усправио,
Па га дуго, дуго гледо. . . .!

Дрхћу груди сједом оцу,
Од радости сузе лете,
Па полети, да пред свеца
У прашину, чело мете:
Да с' нагледа рајске слике,
Да цјелива скуте свете.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Ал' нестале св'јетлог лица — —
 Кандиоце само гори. . . .
 Сједи старац чедо грли,
 Сарајево, 25./12. 1896.

Срцем му се миље ори. . . .
 Пред икону с' чедом стаде,
 Па молитву збори, збори . . . .
 Јован Ђ. Зорић.

Сједница „Матице Српске“.

На св. Саву у 4 сата послје подне бијаше свечана сједница књижевног одјељења „Матице Српске“, у којој је прото и привремени ректор карловачке богословије, г. Јован Вучковић, држао бесједу у славу и спомен митрополита дабро-босанског, Ђорђа Николајевића.

Лијеп је то обичај, који је од 1869. год. заведен у Матици, да се сваке године о св. Сави држи свечана сједница књижевног одјељења „Матице Српске“, на којој се држи спомен ком заслужном мужу. Те су сједнице обично лијепе посјећене, но ове године бјеше нарочито, јер је ове године свијета са стране о св. Сави било толико, као никад досад. Дворница „Матице Српске“ бијаше дупком пуна одабраног свијета па и побочне одаје. Особито су женске биле у лијепом броју заступљене.

Сједницу је отворио предсједник „Матице Српске“ г. А. Хаџић, који је био украшен кр. српским и књижевно-дрнгорским орденом о врату. Десно од њега сједио је епископ бачки г. Герман Опанчић, који је такођер присуствовао сједници. За пресједничким столом који бијаше зеленом чојом застрт, сједили су још: потпресједник „Матице Српске“ г. Павле Гостовић, потпресједник књижевног одјељења др. Стеван Павловић, главни секретар др. Милан Савић и секретар Сава Петровић. Предсједник је у подужем, лијепом говору поздравио присутне, говорио је о значењу „Матице Српске“ и данашњег дана и позвао је г. Вучковића да држи свој говор.

Г. прота Јован Вучковић био нам је познат као умни писац и вјешт црквени бесједник; али као академског бесједника до сад га нисмо познавали. Но г. Вучковић је свој задатак извршио изврсно и на опште задовољство. Говорник је говорио и лијепе и вјешто, — садржина бијаше једра, а спољни облик одабран. Саслушан је с великом, особитом пажњом, ма да је говорио више

од једног сата. Говорник је умно слушаоце да одржи у запетости до краја. То не бијаше само сухопарно набрајање дата из живота једног заслужног Србина, већ нам је он слику слављеникову изнио у дивној пластици. Уз то је говорник проеуо свјетлост и на прилике у којима је слављеник живио и на стање оног народа, у чијој се средини слављеник налазио. Ми ћемо у кратко овдје изнијети главну садржину тог говора.

Увод говора био је удешен према значају дана светосавског и главних тачака радње покојног Ђорђа Николајевића и послје молитвеног, од све публике стојећи саслушаног, усклика светоме Сави, прешао је говорник на цртања рада пакојникова у школи, цркви, народу и књижевности.

Цртајући рад његов у школи, којим је покојник прокрчио пут српској школи у Далмацији, и сусједној Херцеговини, задржао се говорник најдуже на истицању вриједности тога почетног учитељског рада Николајевићевог. У краћим потезима затим споменуо је даљи рад његов у школи и око школе, а свршетак рада његова за школу у Босни опет је опширније опртао, истакнувши љубав његову спрам српске школе и жртве његове, просвети народној путем школе учињене.

У слици Николајевића као свештеника представио нам је говорник пароха, проту и владика Николајевића, као правога не само православног, него и српског свештеника, који врло згодно спаја вјерску црквену службу са службом добру народа својега. Лијеп је приказ био гледати пароха, дубровачког како утврђује врлине хришћанске у својој парохији, а исто тако лијеп приказ је изнесен у слици, у којој је представљен тај парох, како тјеша, храбри и соколи рају из Херцеговине и учи је да „ришћанин“ није њено име, него је то име Србин. И остали дијелови

слике свештеника тога красни су; тако и. пр онај, у ком смо гледали тог православног српског свештеника, како се заузима за потребе народа својега послје проглашене уставности, па онај у коме смо виђели, како тражи и налази помоћи удој хришћанској раји српској у Херцеговини, а и онај где са заслужним Нићифором Дучићем отпочиње акцију у сврху, да Босна и Херцеговина дођу до српских владика. Отпративши Николајевића у Босну, представио нам га је говорник и ту као правог свештеника, и ако је у то доба пред нама већ старац, али га у то гледамо, како вољно ради и у невољама се довија.

Најдуже, као што је и требало, зауставио е говорник пажњу нашу на књижевну страну јрада Николајевића, те нам је изнио потпуну слику о тој радњи. Објективно је потресао вриједност тог радца, који по природи својој нема данас литерарне вриједности, али је био од неоцјениве вриједности за оно доба, у ком је Николајевић књижевничко и за прилике, у којима је он на књижевности српској радио. У Далмацији негдашњој, којој је пјесник Сундачић пјевао: „Далмацијо, пустоши словенска, учи Славе како је дријемати и својачност своју његовати“, Николајевић и дружина, са којим се око „Далматинског српског Магазина“ нашао, буди свијет о српском имену и распаљује љубав спрам српског језика. То је језгра Николајевића књижевног рада, језгра дивна и много вриједна. Ту језгру истакао је говорник у многим цитацијама из ставака Николајевићевих, а врхунац томе била је слика књижевника, који у „Магазину“ за 1848. годину њежно и ватрено проповиједа народу својему о јединству његову. Говорник је у књижевном раду Николајевићеву нашао такође и један огранак, који ће плода доносити и у најкасније вријеме вјечно. Прикућљање старих писаних споменика из српске прошлости и објављивање истих, то је та грана. А та је и дебела

и јака, јер дебела је књига „Српски споменици“, који су изишли под именом попа Павла Карановића, под лажљивим именом свога скупитеља“, као што Николајевић на седам година послје тог издања јавно рече, осим тога, доста је таква рада и у „Магазину“ и у „Босанско-херцеговачком источнику“.

На свршетку говора истакао је говорник сва признања, која је Николајевић за рад свој доживио, а и страдања, која је поднио, па додавши се и приговора, који су против њега подизани, одбранио га је св. Григоријем из Назијанза, од приговора, да није живио као што би требало да митрополит живи. Од другог пак приговора, да као митрополит није доста енергично заступао интересе своје цркве и народа својега, није га хтио ни бранити. Питање то говорник је уступио историји са надом, да неумитна историја неће ни у том делу живота и рада Николајевићева наћи ништа, што би се могло назвати намјерним и свјесном издајом народа и цркве. У тој нади, а пред познатим заступцима Ђорђа Николајевића, позвао је присутне, да усклику: „Слава Ђорђу Николајевићу!“

На крају је говорник поздрављен са бурно „живио“ и примао је честитке с много страна. За тим је сједница закључена и публика се задовољно разишла, да се спрема за бесједу¹⁾.

¹⁾ Велика и лијена хвала високоученом госп. ректору Вучковићу на раду и труду, кога је изволио уложити на то, да живот и рад нашега пок. Митрополита изнесе и представи онако, како је то високи покојник у дугом низу својих година вршио. Блаженопочивши и бивши наш Митрополит Николајевић, радио је цијелог свога вијека, а све на корист и добро правосл. цркве и српског народа. Са великим издајом не може га нико окривити, а пакосни језици неких завештака, не бојећи се Бога ни савјести своје, гријешили су што су му пошљедне дане живота онако безобзирно огорчавали. У Сарајеву се налази једна мала дружина, која осуђује и све гласове проноси за поштеност особама, а од тих није био поштеђен ни пок. Митрополит. Ти људи су без праве хришћанске свијести, људи без посла а међутим пуни зависти. Такви су нам само од штете; но слава Богу нема их ни пуних 10 особа. — Како су радили, онако ће и проћи! — Ко зло чини, зло ће га и постићи!

Разно.

Нову годину честитали су Његову Високопреосвештенству Госп. Митрополиту Николају: свештенство, власти и сви угледнији грађани сарајевски. Митрополит је тада лежао у кревету, а мјесто њега примаше честитке Високородни

госп. Пајо Мандић, умиров. пуковник. брат Његова Високопреосвештенства.

Богојављенска литија. На св. Богојављење, одслужило је свечану службу Божију у новој срп. правосл. сарајевској цркви 16 свештених

лица, под началством Високопречасног госп. архимандрита Николиновића и Високопречасног госп. Глигорија Живковића, конзисторијалног протосинђела. Његово Високопреосвештенство Митрополит Николај, бијеше болешћу запрјечено овој изванредно лијепој свечаности присуствовати, што је свему народу јако жао било, јер многи селеки свијет дошао бијаше, колико ради свечане литије, толико и да види свога љубљеног владуку. — Тачно у 9¹/₂ с. пр. подне, кренула се из цркве непрегледна поворка свештенства, народа, чиновништва цивилног и војног реда, срп. правосл. црквено пјевачко друштво „Слога“, рељевски богослови са наставницим, срп. правосл. младеж овдашњих мјесних школа са црквеним и друштвеним барјацима, уз свирку војне музике и трувањетопова. По свима улицама до Бентбаше, љубопитљиви свијет стајао је у густим гомилама, а полиција је обдржавала најбољи ред. При водоосвећењу војска је одавала салве из пушака, на што је музика сваки пут одевирала царевку, а топови са жуте Бастионе проламали су небо. Вријеме је било топло, као да смо у сред прољећа. — Истим редом повратила се литија Ђемалушом и Рудолфовом улицом у нову цркву. За баладахином је корачала Његова преузвишеноср грађански доглавник барон Кучера и остале војне и грађанске власти, којима се пред новом црквом захвалио архимандрит Николиновић, а Његова Преузвишеност извољела одговорити, да се радује, кад народ своје црквене стечаности тако лијепо слави; а ту радост да с народом дијеле и све грађанске власти, на што је народ са свештенством три пута узвикнуо: да живи Његово цар. и краљ. апостолско Величанство моћни Господар овијех земаља Франц Јосиф I.

Опширно би било описивати све потанкости овога врло свечаног чина. Треба само видети у Сарајеву „Богојављенску литију“ и тек онда да човјек о свему има правој појма. Може се мислити, кад сав престољни град поносне Босне учествује у тој свечаности, да је то нешто торжествено, што се ни у већим европским градовима видети не може. Сликари на све стране раде, да ухвате тај свечани поход, али је то само један мали дио литије, те ни она чаробна слика народа око врела „Шјенковца“ не може се тако лако преставити, док је човјек очима не

види. — У тој слици доиста српско и православно око ужива и човјек се духовно радује; кад све то сам лично посматра.

Св. Сава прослављен је у Сарајеву најсвечанијом архијерејском службом, на којој је Његово Високопреосвештенство АЕ и Митрополит Николај изволио Високопречасног госп. игумана и протосинђела *Глигорија Живковића* произвести на степен архимандрита. По свршеној литургији, извољело је Његово Високопреосвештенство поучити народ красним говором, напомињући му светиње, за које је светитељ Сава живио и радио, те које и ми треба да чувамо и примјеру првог српског просветитеља да сљедујемо, а послје кренула је литија у велику салу овдашње срп. правосл. црквено-школске општине, ње је освећена водица и светосавско кољиво, а затим држао је лијеп говор овдашњи српски учитељ госп. Никола Вуковић, на крају кога је прочитао имена свију ктитора црквених и школских приложника, који су цркву и школу у Сарајеву тестаментално или већим прилогом од године 1851. до данас потпомогли. Госп. Вуковић истакао је, на завршетку своје бесједе, жељу и предлог, да и српска сарајевска општина подигне веће, и главном граду одговарајуће, школско здање, коме предлогу и ми се придружимо, и кажемо, да је зато још и одавно било вријеме, и да даље с тијем послом не треба отезати, јер нам то штети, колико здрављу невинне дјечице, толико и добром гласу једне од најугледнијих српских општина у Босни.

Светосавска забава ове године у Сарајеву није обдржана. До кога је кривица, то незнамо.

Двјестогодишњица. 2. јануара о. г. на најсвечанији начин прослављена је на Цетињу двјестогодишњица владавине господара зетских и црногорских од славне лозе Петровић-Његоша. На нову годину пренешени су остаци владике Данила у манастирску цркву у присуству многобројног народа и свију чланова владалачке куће. Свеноћ је држано свеноћно бденије, а сутра дан је одслужена скупља Божија и парастос славном претку Династасије Петровића. Послје извршеног црквеног обреда, митрополит је држао говор, а на вратима самога манастира Њ. В. Књаз Никола поздравно је народ заносљивом бесједом.

Сви европски владари, честитали су витешком господару то ријетко славље.

Несрећа у Котору. У поноћи у очи Божића, изгорела је највеличанственија црква у Котору. Свештенство је љубило праг своје у рушевина стојеће цркве, а народ је ронио сузе за светињом својом. Штета се рачуна преко 100 000 фор., јер то бијеше најбогатија црква у далматинском Приморју.

Наредба. Кр. земаљска влада у Загребу, издала је наредбу, по којој се може светитељ Сава по досадашњем обичају прослављати и у пучким (народним) школама у Хрватској, Славонији и Далмацији са говорима и декламацијама.

Пренос остатка Вука Ст. Караџића из Беча у Биоград. Упозоримо преч. свештенство и народ на проглас, кога је издало срп. академско друштво „Зора“ у Бечу. Пренос Вуков стаће много и трошка и жртава, али је и вријеме да се сви Срби одуже сјени препородитеља новије српске књижевности.

Одликвани. Ваљане сарајевске Срби занатлије: г. г. Петар Векић тишљер и трговац намјештаја и Јово Митричевић златар, одликвани су од Његова п. и кр. Величанства златнијем крестом с круном за заслуге. Заиста лијепо признање за вриједне наше мајсторе. Сретно и честито им било!

Сеоба Срба под пећким патријархом Арсенијем Чарновијећем III. слика академског сликара г. Паје Јовановића израђена је у Бечу. Слика је велика 95 см. ширине и 63 см. висине. Искићен и богато позлаћен оквир широк је 13 см. Слика се продаје у обртничкој творници г. Петра Николића издавача у Загребу 30 фор. на отплату, а 27 фор. за готово.

Митрополит петроградски Паладије, навршио је 18. децембра прошле године 30 година своје архипастирске службе.

Чика Стеван В. Поповић, српски књижевник и управитељ Текелијанума у Пешти, 12. јануара о. г. навршио је 30 година свога плодног књижевнога рада. У славу и спомен тога дана, обдржана је свечана сједница „кола младих Срба“ са програмом, Госп. Поповић, као ватрен Србин, велики патриота и пријатељ народа српског, увијек је радио за добро народа нашег

и цркве православне. Да није онакијех људи, онамошњи српски народ, опкољен струјама мађаризма, брзо би престао живити својим народним животом; с тога многозаслужном слављенику, чиј су радови лаворовим вијенцем увјенчани, желимо дуг вијек а истрајан рад. Живио и педесетогодишњицу славио да Бог да!

Српско-православна црквено пјевачко друштво „Слога“, држало је у Сарајеву 31. децембра прошле године забаву, с томболом у корист пострадалих од поплаве, са пјесмама декламацијама и шалвиом игром „Свилени рубац“ од Божићара Борђашког. Забаву су посјетили и многи наши угледни мухамеданци. Цио програм изведен је на опште задовољство. На томболи су изигране многе корисне и вриједне ствари. Слика, полагање темеља старе српске цркве у Сарајеву, ванредно је дјејствовала и на нас и мухамеданце, те ју је друштво у три маха, уз освјетљење бенгалске ватре, приказало. Комад је пун хумора и одигран је вјешто са смијањем публике.

Дана 18. јануара о. г. горње друштво давало је бесједу с игранком. У распореду су биле одабране пјесме, декламације и шаливи комад „Соба са два кревета“, на крају српске народне игре. — На свакој забави, коју друштво даје, пјева се и уз гусле.

Добротвор. У Новом Саду, основано је друштво под тијем именом, које ће исплаћивати нашљедницима умрлог члана по 1000 форинши. У друштво, које има 5—600 чланова, прима се сваки држављанин, који је доброг владања — ако је пунољетан и ако му још није настала 56 година живота. Сваки члан, ако болестан није, обвезан је, при ступању у друштво платити 2 фор. уписнине и 2 фор. чланаране у почетку сваке године. Кад умре који члан од друштва, сви друштвени чланови морају платити по 2 фор. самртнине. На мјесто умрлога, бира се други члан. Ко уплати 300 смртних случајева, плаћа само 2 фор. годишње чланарине и постаје оснивачем друштва. Ако члан, ради сиромаштва, не може да уплаћује самртнину, нашљедници му добију натраг дотле уплаћену своту. Ако ли који од чланова умре без нашљедника, друштво је обвезано старати се о његову погребу и о подизању споменика.

Књижевне вијести.

Поражени и увријеђени, од гласовитога рускога писца Т. М. Достојевскога. Превео с рускога Д. М. Радовић.

Ово је дјело занимљиво и поучно не само за Руса, већ за сваког поле образованог човјека, те је за то и преведено на све важније јевропске језике. С тога мислимо, да ће и на српском језику бити потребно, тијем прије, јер је Достојевски писац реалне школе и највећи зналац душе човјечје. Приказујући нам поједине типове у овом узор дјелу, он нас поучава моралу и хумани тарности.

Дјело ће изаћи у 3 свеске по 55 новч. или 1 дин. 20 п. д.

Прва српска књижара и штампарија Владимира М. Радовића у Мостару.

Позив на претплату. Да би читаоцима могао што јефтиније моје књиге „Из народа и о народу“ давати, одлучио сам се да остале свеске издајем о своме трошку; рачунајући на што обилнију потвору од г. претплатника.

У тој нади дао сам у штампу II. књигу

„Из народа и о народу“

У овој ће књизи бити ови радови:

I. *Опис Гаџка са старинама по народноме причању.*

II. *Народна ношња у горњој Херцеговини.*

III. *Бојене пређе.*

IV. *Народно сујевјерије и шо: Вила, Аждаја и Змај, Вјештица, Стуха, Вукодлак, Кулибаба, Каранџолоз и Цикавац.*

V. *Народна гатања и шо: Дјевојачка гатања ради удаје. Гатања при женидби односно удаји. Гатања при породу и одгоју дјете. Гатања при смрти и после смрти. Гатања о чувању здравља. Гатања при лијечењу појединих болести. Гатања о времену. Гатања о рату. Гатања око лешине. Гатања око хајвана и пчела. Гатања по сновима и остала гатања.*

VI. *Народни лијекови, уређени азбучнијем редом по болестима.*

Књига ће бити у истоме формату и са петом израдом као и прва, а изнашће 11—12 штампаних табака обичне осмине.

Цијена је књизи само 1 Круна. Господа скупљачи добивају једанаесту књигу на дар, а претплатници књигу о моме трошку поштом.

Умољавам све моје пријатеље и пријатеље сопске књиге, а нарочито г. г. свештенике и учитеље, да се око скупљања претплате заузму. Од претплате зависи да ли ћу моћи и остале свеске штампати.

Умољавам још све српске и братске нам хрватске листове, да овај оглас у својим цијењеним листовима штампају, на чему им у напријед благодарим.

Рок претплате траје до конца Јануара 1897.

Имена г. г. претплатника штампају на крају књиге. Претплату и остало треба слати на моју адресу.

Прва књига може се добити по цијени од 80 новчића, код прве српске књижаре и штампарије Владимира М. Радовића у Мостару и код писца Лука Грђић Бјелокосић у Јајцу (Босна).

Позив на претплату на „Српски магизин“ за 1897. год. Уз сарадњу српских књижевника, издаје и уређује Дионисије Миковић, игуман.

Цијена 1 ф. комад. Чисти приход намијењен је фонду „Српског Гласа“ што у Задру излази, како би се допринијело, да овај први честити српски бранилац на убавом Срп. Приморју, може двапут недјељно излазити.

Имена г. г. предбројника штампају се на крају. Предбројбу примају уредништво „Срп. Гласа“ (Zaga), и Дубровника (Ragusa) г. Митар Ј. Катурић опћ. тајник (Risano) Милан Рамадановић (Cattaro) и О. Дионисије Миковић, игуман. Рок претплате до 25. Децембра 1896. год.

Ко новац у напријед не пошље, књига ће му се послати симо уз поузеће Г. г. скупљачима 10-ти ком. на дар.

Србадијо! Нека те у што вишем броју буде и на овом родољубном послу. Господ да сачува и заштити те!

Српска Књижевна Задруга, V. коло књига за 1896. годину:

1. *Басне Доситија Обрадовића*, књига друга. За штампу приредио Андра Николић. Цијена 2 круне.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

2. Друга пјеванија Змаја Јована Јовановића, свеска II. За штампу приредио Милутин К. Драгутиновић. Цијена 3 круне.

3. Слике из сеоског живота, написао Јанко М. Веселиновић. Свеска I. Цијена 2 круне.

4. Тодор од Сталаћа, трагедија у 5 чина. Написао Милош Цветић. Цијена 2 круне.

5. Бијесни Роландо, спјевао Лодовико Ариосто, препјевао Драгиша Станојевић, свеска II. С напоменама и ријечником стаје 3 круне.

6. Девајшис, роман од Марије Рођевшевне. С пољског превео Никола Мањојловић Рајко Цијена 3 круне.

7. Књига о здрављу, српско издање. Приредио др. Милан Јовановић Батут. Са 53 слике у тексту и 2 засебне таблице с бојама. Стоји 3 динара.

Свако засебно коло књига „Српске Књижевне Задруге“ може се добити за цијену од 10 круна. Књиге су врло поучне, те се и саме ради своје вриједности, забавног и научног садржаја, топло препоручују.

„Зорица.“ Накладом књижаре Велимира Валожића у Београду изашла је нова књига под

горњим насловом за дјечу, коју су удесили учитељи: Јовић и Путниковић. У тој књизи, која броји 160 страна обичне осмине, има 63 слике, 15 пјесама, 51 прича са 22 ситнице. Цијена 1 круна. Ову занимљиву књигу препоручујемо пажњи родитеља и учитеља. (Издања из Краљевине Србије могу се поручити у књижари г. Јоце Пуље у Земуну).

„Српски пчелар“, илустровани орган за српске пчеларе. Излази у Ср. Карловцима једном у мјесецу. Цијена 2 фор. годишње. Главни уредник Јован Живановић.

Јован Дамаскин, извод из појема грофа А. К. Толстоја. Препјевао поп Лука Поповић, парох панчевачки. Ово је дјелце прештампано из „Српског сиона“, има 29 страна и стаје само 3 новч.

„Школски одјек“, лист који ће заступати интересе школске и учитељске. Излази од нове године три пут у мјесецу и стаје 4 фор. на год. Уредник је листу Кузман Марјановић, учитељ у Н. Саду.

„Мали свијет“, нов илустровани дјечји лист. Излази у Земуну. Уредник му је Душан Летић, учитељ Цијена 2 фор. годишње.

Произведен.

Високопречасни госп. Глигорије (Никола) Живковић, на служби архијерејској у старој сарајевској цркви, 14. јануара 1897. произведен је од Његовог Високопреосвештенства митрополита Николаја у чин архимандрита. — Чести-

тамо заслужном старини, а не ће дуго проћи, па ћемо му, ако Бог да, и онај највиши степен у православној црквеној јерархији чести- тати са жељом, да и овопредјелној цркви на корист и срећу послужа! — Живио!!

Читуле.

† Др. Симеон Мајсторовић, јерођакон магистра Гомирја, преминуо је 2. децембра 1896. на острву Лушињ-пиколу пошље дужега побољјавања од немиле плућне болести у 32. год. свога живота. Тијело његово пренијели су његови еродипци са острва на Ријеку, гдје је сарањено 5. децембра по обичају наше свете цркве на тамошњем српском православном гробљу.

Са покојником закопан је у земљу један риједак дар, таленат, којим се мало који међу живијем подичити може. Он је овај свој таленат употребио као „вјерни слуга“ и могао је смјело

изаћи пред свога Господа и рећи: „ево таленат, који си ми Ти дао, а ево други, који сам ја на њ стекао“ и којим хоћу да користим своме роду, из кога сам произишао.

Свршивши гимназију у Карловцима, поред скроз одличне свједоче зрелости, добио је од нашега великога познаваоца закона српскога језика, професора Јована Живановића признање изванреднога дара тијем, шта га је овај наградио оцјеном, која иначе не постоји, „превасходно“.

На свенаучишту се покојник исто тако одликовао и положио је све правничке испите са

одликом из свију предмета. Само нека мала сметња из ниже гимназије била је узрок, те није sub auspiciis могао бити промовиран за дра права. Осим тога апсолвирао је православни богословски факултет у Черновицама и, да га не буде његова невољна болест помела, био би већ и др. богословије.

Умноживши на овај начин повјерени му таленат, требао је још ове г. доћи за професора на карловачкој богословији. У мисли, да своје порушено здравље опорави, отишао је на острво Лушињ-пиколо, гдје је испустио своју племениту и млађану душу.

Он је рођен у једној далеко чувеној, старој свештеничкој даровитој српској породици. Има много родбине, која га не може лако пребољети, а нарочито његов удвјељени отац Мојсије Мајсторовић, свештеник у Грачацу, који је с потпуним правом могао полагати велику наду на свога даровитог сина. Он је рођени тетић нашега српскога чувенога великана Николе Тесле, и вољели су се оба као два рођена брата. Ко је из ближега познавао покојнога Симеона, могао се извјесно надати за њега, да ће он на црквено-богословскоме пољу бити онакови великан, као што је његов тетић у електро-техници. Он је рођени сестрић нашега опће обљубљенога новог митрополита сарајевскога високопреосвећенога г. Николе Мандића, који га жали као и свога рођенога сина.

Велики дарови рађају се ријетко, па кад се који и појави, врло често црна судбина не допушта прилике, да се такви дарови у својој снази покажу, него их спрјечава и шаље на њих разне болести, биједи и невоље. Ова вјечита и заклета непријатељства свију органичних створова, а нарочито човјека, као цара свију органичних бића из страха да не добије супарника, који ће њезин утицај парализирати, убија унапријед свакога, за кога мисли, да би јој могао напрукосити и не допушта,

да други људи упознају снаге, која је у дотичноме појединцу лежала. Овакови је исти случај био и са покојним Симеоном, којег црна судбина уграби управо у часку, кад је свестрано и потпуно спреман хтио да корачи на поприште свога јавнога рада, окле би користио својој цркви и своме народу. И ако не можемо за њега рећи оно, што се рече за Рафаила „*natura metuebat ne vinceretur ab eo s. duntius vixisset*“ природа се бојаше да nebude побјеђена од њега, ако дуље поживи, ушљед тога што га је судбина спријечила, па није јавнога рада ни почео, ипак морамо се овдје ове класичне изрече сјетити, јер нам се недѣ ни замислити, а камо ли рећи, колико је неоцењиво духовно благо са њиме у гроб закопано.

Човјек извнреднога схваћања, правилнога и брзога, здравога суђења, чисте душе и племенитог срца, којему је ријетко и тешко равна наћи, бијаше покојни јерођакон Симеон. Он је познавао кроз стање наше српске православне цркве и невољне прилике, које се у појединим српским крајевима налазе, дирале су га јако у његово племенито срце, у којем је увијек почивала нада на бољу будућност српске цркве и српскога народа.

Наша српска црква изгубила је у њему једну од најбољих млађих свага и, кад неби били увјерени да је блажен пут, којијем је отишла његова племенита душа, морали би клети љуску судбину, ал овако „нека кад инако није“. Са тврдом вјером у Христа и надом на бољу будућност свога рода, издахнуо је овај узор младога човјека, добар и поштен Србин, научан и прави хришћанин, којем нека Бог дарује души у рају покој, а вјечни спомен међу својом браћом!

У Р., 8. децембра 1896.

„Ч.“

Василије Ковачевић, парох приточки, у протопрезвитерату бихаћком, преселио се у вјечност 28. новембра 1896. Покој му души!

Опширнију читулу још нијесмо примили.

Јавна благодарност.

Овдашњи жељезнички стражар Перо Чанак, Србин православне вјере, родом из Приједора, побуђен сировљом љубављу на спрам св. матере цркве, даровао је овдашњем храму св. О. Николе у Добрлину 10 фор. у готову. Ради овог његовог племенитог дјела дужан му је потписани одбор и јавно благодарити, е би се и други угледали

на овога честитог Србина и побожног Хришћанина, па да им речемо као и њему: Хвала Ти брате, Бог Ти стотруко надокнадио! Живио!

У Добрлину, 14. новембра 1896.

У име одбора председник:

Ст. Враћешевић,
парох.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Исправак.

У чланку „Часови лобожног размишљања,“ осим мањих, поткрале су се и следеће веће погрјешке: Св. VII. и VIII. стр. 258. ријечи: „пошто се човјек не брине,“ треба избрисати, а уметнути ријеч „а неки“ Св. IX. стр. 309 мјесто „инспективно“ треба „инетиктивно.“ Св. X. стр. 345. мјесто „ступене“ треба „теореме,“ стр. 346 мјесто „експременталном“ треба „експрементациом,“ мјесто „буна“ треба „бина;“ стр. 348 мјесто „Ренен“ „Реван;“ мјесто „Клопистока“ „Клопштока; мјесто „Мистана“ „Милтана;“ мјесто „прогреса“ у 2. алинеји 4. редку оздо, треба „регреса,“ стр. 349. мјесто „Рете“ треба „Гете,“

и при закључку чланка 3 редак оздо, мјесто „прогресу“ треба да стоји „регресу.“ — У латинским цитатима на 344. стр мјесто „urcippe“ треба да стоји „quippe“ м. „homo“ homo, м. „quo“ „quae“ м. „praecepit“ „praecipit“, м. „urdes“ „urbes“, м. „destitutum“ „destitutam“; м. „que“ „quae“; м. „inrejurando“ „jurejurando“; м. „sacrificet“ „sacrificet“; м. „vigil“ „vidit“. — У XI св. уз омање погрјешке треба на стр. 398. пред наслов „Социјализам и комунизам“ метнути број „3“ на 403. стр. у примједби под 3) мјесто „Dr. J. Izh“... треба да стоји: „Dr. J. Zhishman“ и на стоји страни м. „Germaniac“, треба „Germaniae“.

Поштованим читаоцима на знање.

Његово Високопреосвештенство АЕ и Митрополит Дабро-Босански Госп. Николај, извољело је одобрити, да „Б.-Х. Источник и на даље може излазити, и то за сад оваки, као што је и досад био, а касније даће му се други облик и радиће на њему и професори рељевског богословског училишта са члаповима конзисторијалним.

Источник, са срећом, улази у једанаесту годину свога опстанка. Какав је он био, и јели што год користио пречасном свештенству, то ће цијењени читаоци најбоље просудити моћи. — Свештенство ове Архидијецезе **обвезано је лист држати,** а пошто се у њему објелодањују све наредбе овдашње Митрополије, на цркву односеће се, то би требале и све наше срп. правосл. црквено-школске општине, да се претплате на њ.

Свештенство нека похита са претплатом за I. полгође, а поштоваши сарадници, нека изволе и даље потпомоћи Источник са својим цијењеним радовима **црквено-моралног садржаја.** Учитељи и ђаци, добијаће лист **у пола цијене, а сарадници, према раду, неки у пола, а неки и забадава.** Члапци треба да су краћи, тако, да највише, у два броја излазити могу.

Умољавају се и високославне управе Зворничко-тузланске и мостарске Епархије, да лист изволе и своме подручном свештенству и црквеним одборима препоручити, шаљући нам извјештаје и из својих Епархија.

Уредништво „Б.-Х. Источника“.